Стандартҳо - кафили пешрафти ҷомеа

Стандарт

www.standard.tj /// E-mail info@standard.tj

НАШРИЯИ АГЕНТИИ ТОҶИКСТАНДАРТ №2 (26) 1 феврали соли 2023

ТАВОНО БУВАД, ҲАР КӢ ДОНО БУВАД

Андешаҳо перомуни Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Давраи роҳбарии муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки ба бахти миллати тоҷик, зиёда аз чоряк асрро дар бар мегирад, замони гул – гулшукуфии асосҳои бунёдии давлати миллии тоҷикон, аз ҷумла, соҳаи мактабу маориф мебошад.

Агар ба қавли таърихнависон, асри X – замони салтанати Сомониён, давраи тиллоии тараққиёти илм, адабиёту фарҳанг ёдоварӣ шавад, замони роҳбарии Пешвои миллат дар шароит ва имконоти навин, бидуни шак, муассиртар, самаранoктар ва бузургтар аз он аст. Чунин амал, бо мантиқи сухани Отто фон Бисмарк, ки ҳангоми муколамааш ба халқ гуфта буд: «Мо нисбати падарони худ беҳтар кӯшиш ва натиҷабардорӣ хоҳем кард!», ҳамоҳангӣ мекунад.

МАВҚЕИ ЗАН – ДАР МЕҲВАРИ ПАЁМИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар яке аз вохӯриҳои худ бо занони фаъолу эҷодкори мамлакат чунин иброз доштанд: “Давлате, ки нисбат ба модар – сарчашмаи ҳаёт ва бақои насли инсонӣ, бепарво бошад, ояндаи худро аз даст медиҳад”. Вобаста ба ин Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи сиёсати иҷтимоии худ бо мақсади ҳалли бисёр масъалаҳои марбут ба ҳаёти занон як қатор барномаҳои муҳими давлатиро амалӣ намуд, ки барои баланд бардоштани мақоми зан дар ҷомеа нақши босазо доранд. Ҳамчунин, Пешвои миллат дар Паёмашон таъкид доштанд, ки: «Мо тасмим дорем, ки ҷалби бонувонро ба корҳои давлатӣ ва ҷамъиятӣ минбаъд низ густариш бахшем, зеро онҳо дар ҷомеаи мо қувваи бузург мебошанд ва мо ба неруву ташаббусҳои онҳо ҳамеша эътимод дорем».

Эълони озмуни “Маҳсулот ва хизматрасонии беҳтарин дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”

Ба таваҷҷуҳи корхонаву ташкилот, муассисаҳои хизматрасонӣ ва соҳибкорон расонида мешавад, ки бо мақсади рушди соҳибкорӣ дар соҳаи истеҳсолӣ, баланд бардоштани сифат ва рақобатпазирии маҳсулоти ватанӣ, дар ин замина мусоидат ба саноатикунонии босуръати кишвар ва беҳтар намудани хизматрасонии субъектҳои хоҷагидор бо дастгирии ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ташаббуси Агентии Тоҷикстандарт озмуни ҷумҳуриявии “Маҳсулот ва хизматрасонии беҳтарин дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” оғоз гардидааст. Ҳадаф аз баргузории озмун тақвият бахшидан ба рушди истеҳсоли маҳсулоти рақобатпазиру воридотивазкунандаи ватанӣ, ҳамзамон муаррифии маҳсулоти ба талаботи бозори ҷаҳонӣ ҷавобгӯи ватанӣ ва имкониятҳои истеҳсол мебошад. Дар озмун ҳамаи корхонаҳои истеҳсолӣ, муассисаву ташкилоти хизматрасонӣ иштирок карда метавонанд. Ғолибони озмун имкон доранд, ки барои дарёфти ҷоизаи давлатҳои аъзои Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил дар соҳаи сифати маҳсулот ва хизматрасонӣ ширкат варзанд. Маълумоти заруриро барои иштирок дар озмун аз комиссияҳои ҷумҳуриявӣ ва вилоятӣ, ки дар Агентии Тоҷикстандарт ва марказҳои вилоятии он воқеъ мебошанд дастрас карда метавонед. Дархостҳо то 20-уми марти соли 2023 қабул карда мешавад.

ДАСТОВАРДИ ШУМО ИФТИХОРИ КИШВАР АСТ

ТАВОНО БУВАД, ҲАР КӢ ДОНО БУВАД

Андешаҳо перомуни Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуҷҷати таърихӣ ва ҳидояткунанда барои рушди миллат дар самтҳои ҳаётан муҳимми мамлакат мебошад. Дар он камолоти инсонӣ, ташаккули ҷаҳонбинии бар пояҳои таърихи миллат ва давлатдории миллӣ бунёдгардида, худшиносӣ ва меҳандӯстӣ, бозпаснигарӣ ваояндабинӣ бо содабаёнӣ ва ифодаҳои рӯшану фасеҳ ифода гардидаанд. Чунин нигоштааст профессор Саймумин Ятимов дар мақолаи худ бахшида ба Паёми навбатии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар маҷаллаи «Илм ва ҷомеа» таҳти унвони «Тавоно бувад, ҳар кӣ доно бувад» чоп шудааст.

Муқаддима

Дар таърихи навтарини миллати тоҷик Паёми Роҳбари давлат – маҷмӯи таҳлил, арзёбӣ, як навъ ҳисобот, инчунин, натиҷагирӣ аз фаъолияти ҳукумат ва дар ин асос, ироаи тасмимҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва нақшаҳои ҳаётан муҳимми мақомоти олии мамлакат мебошад.

Нуқтаи архимедӣ – такягоҳии ҳуҷҷат баҳогузории кори ҳукумат дар соҳаи иқтисод аст.

Вобаста ба ин, дар Паём, дар робита бо равандҳои бузурги ҷаҳонишавӣ таъкид мегардад: «Ба шарофати заҳмати содиқонаи мардуми кишвар раванди созандагиву ободкорӣ бомаром идома ёфта, нақшаву барномаҳои пешбинигардида ҷиҳати таъмин намудани рушди устувори иқтисоди миллӣ ва баланд бардоштани сатҳу сифати зиндагии сокинони мамлакат ҳадафмандона амалӣ карда шуданд» (Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон «Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии ҷумҳурӣ». (Душанбе. Дониш, 2023. – С. 23).

Чунин хулоса бо далелҳои эътимодбахш тасдиқ карда мешавад: «Сарфи назар аз таҳаввулоти дар иқтисоди ҷаҳон идомадошта ва таъсири манфии омилҳои берунӣ ба иқтисоди миллии мо, дар натиҷаи татбиқи самараноки ислоҳоти иқтисодӣ, амалӣ намудани стратегияву барномаҳо ва тадбирҳои зиддибуҳронӣ дар панҷ соли охир рушди иқтисодиёти Тоҷикистон ҳамасола ба ҳисоби миёна дар сатҳи 7,3 фоиз таъмин гардида, маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ аз 71 миллиард ба 115 миллиард сомонӣ расид ва ба ҳар сари аҳолӣ 1,5 баробар афзоиш ёфт» (Ҳамон ҷо.–С.4).

Аз муҳимтарин масъалаҳои дигаре, ки дар Паём мавриди баррасӣ қарор дода шуд, вазъи соҳаи маориф ва рушди маърифатнокӣ дар солҳои наздик ва дарозмуддат мебошад. Мавзӯи баҳси мо ҳамин ҷанбаҳоро дар бар мегирад.

Эҳёи манзалати хирад

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ҳанӯз аз рӯзҳои аввали интихоб шудан ба мақоми Сарвари давлат, ба масъалаи рушди илм, мактаб ва маориф таваҷҷуҳи хоса зоҳир намуд.

Давраи роҳбарии муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки ба бахти миллати тоҷик, зиёда аз чоряк асрро дар бар мегирад, замони гул – гулшукуфии асосҳои бунёдии давлати миллии тоҷикон, аз ҷумла, соҳаи мактабу маориф мебошад.

Агар ба қавли таърихнависон, асри X – замони салтанати Сомониён, давраи тиллоии тараққиёти илм, адабиёту фарҳанг ёдоварӣ шавад, замони роҳбарии Пешвои миллат дар шароит ва имконоти навин, бидуни шак, муассиртар, самараноктар ва бузургтар аз он аст. Чунин амал, бо мантиқи сухани Отто фон Бисмарк, ки ҳангоми муколамааш ба халқ гуфта буд: «Мо нисбати падарони худ беҳтар кӯшиш ва натиҷабардорӣ хоҳем кард!», ҳамоҳангӣ мекунад.

Ин дастовардҳо дар Паём возеҳ тафсир гаштаанд.

Муҳимтарин таъйиноти давлат ва давлатдорӣ таъмини амният (1) ва сиёсати иҷтимоӣ (2) мебошад. Сабаб ва натиҷаи ин ду ҷузъиёти бо ҳам дар алоқамандӣ, пайвастагӣ, вобастагӣ ва муайянкунандагӣ буда, дар Паём инъикос меёбад: «Дар панҷ соли охир танҳо барои рушди соҳаҳои маориф ва тандурустӣ 36 миллиард сомонӣ равона гардида, ҳиссаи маблағгузории соҳаҳои иҷтимоӣ дар ҳаҷми умумии хароҷоти буҷети давлатӣ 44 фоизро ташкил кард» (Ҳамон ҷо. –С.5).

Беҳтарин инъикоси далелнокии хулосаҳои мантиқӣ рақамҳо ҳисобида мешаванд. Исбот кардан, асоснок намудан тавассути аёният, нишон додани натиҷаҳои фаъолият бозгӯкунандаи ҳақиқат мебошанд. Дар Паём ин усул эътимодбахш баён мегардад: «Дар давраи зикршуда аз ҳисоби ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузорӣ 842 бинои муассисаи таълимӣ барои 382 ҳазор хонанда, аз ҷумла, дар соли 2022-юм 190 бинои таълимӣ барои 87 ҳазор хонанда сохта, ба истифода дода шудааст» (Ҳамон ҷо.–С.5).

Аз дигар лиҳоз, далелнокии мантиқӣ он аст, ки худи ҳақиқати воқеӣ хосияти дарки мустақилро касб мекунад. Тасдиқи он ба сарфи вақт ва кӯшиши маҳз ниёз надорад. Ба забони одӣ, инфрасохтори соҳаи маориф зина ба зина, бо ташаббуси Роҳбари давлат сохта ва дар истифодаи муаллимон, наврасон, ҷавонон, падару модарон қарор дода шудааст. Яъне ин натиҷаҳо ба ҳамагон маълуманд.

Чунин дастовардҳо дар роҳи рост, худ ба худ ба даст намеоянд.

Худи таърих ҳам дар асл падидае нест, ки аз он амал рӯяд.«Таърих ҳеҷ коре намекунад. Вай ягон хел бойигарии беохир надорад». Он “дар ягон ҷабҳа мубориза намебарад!”. На «таърих», маҳз инсон, инсони воқеӣ, зинда – ана ҳамин аст, ки ҳамаи ин корҳоро анҷом медиҳад. Ҳамаи чизро дорад. «Таърих» ягон шахси алоҳида нест, ки инсон аз он ҳамчун восита барои амалӣ кардани мақсадҳои худ истифода намояд. Таърих ғайр аз фаъолияте, ки одам дар он мақсади худро амалӣ мекунад, чизи дигаре нест». (Иқтибос аз асари В.А.Малинин «Философия революционного народничества». – М.: Наука,1972.–С.211). Таърихсоз инсон аст, ки ба вақту муҳит муҳтаво мебахшад. Шахсияти муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон номи миллати тоҷик, давлати миллии тоҷиконро машҳури олам сохт. Сиёсати маорифпарварии Пешвои миллат қисмати муҳимми ин маъруфият маҳсуб мегардад.

Ҳамзамон, мантиқ ва усули сиёсати Роҳбари давлат, аз ҷумла, дар самти маърифати умумимиллӣ, ба андешаи мо, бар чор унсур асос ёфтааст –ваҳдати миллӣ (1); ҷаҳду кӯшиши хастагинопазир барои рушду тараққии миллӣ (2);ояндабинӣ (3) ва навовариву навгонӣ (4).

Ҳамагон шоҳиди онанд, ки муносибати Пешвои миллат ба соҳаи илму маориф хосияти энсиклопедӣ дорад. Бурду бохт ва тақдири имрӯзу фардои давлатро, пеш аз ҳама, дар сатҳ, сифат ва самараи фаъолияти соҳаи маориф медонад.

Муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон шояд аз нодиртарин раҳбарони сиёсии олам аст, ки бо мардуми одӣ ба тарзи мустақим, рӯ ба рӯ суҳбат ва ҷаласаҳо меорояд. Бо тамоми қишрҳои аҳолӣ — оғоз аз мактабҳои ибтидоӣ, миёна, олӣ, деҳқонон, коргарон, олимон, кормандони соҳаҳои эҷодӣ, аъзои ҳукумат бо сарфи қиматарин арзиш — вақт, батафсил, тахассусмандона, бурдборона, бо дарки хусусияти шахсӣ, дараҷаи дониш ва касбияти ҳар кас муошират мекунад. Ба муҳтавои нутқи ҳар кадом таваҷҷуҳи махсус зоҳир менамояд. Бо ин восита мехоҳад тасаввурот ва маълумоти худро оид ба ҳолу аҳвол, сатҳи маърифатнокии онон бозсанҷӣ, хулосабарорӣ ва чораҷӯӣ кунад. Ин усул ва тарзи давлатдорӣ намунаи олии ҳидояткунандаи раҳбарист.

Он нуктаро таъкид бояд кард, ки яке аз мавзӯъҳои марказии муҳокимаронии Сарвари давлат, таъкид кардани нақши илм, дониш, мактаб, маориф, касбият ва тахассусмандӣ дар ҳаёти имрӯза ваояндаи миллат мебошад.

Ҷаҳонбинӣ, тақдир ва таърих

Бузургтарин фоҷеаҳое, ки дар тӯли асрҳо ба сари миллати тоҷик омадаанд, аз зарфияти камтарини дарки оммаи мардум дар қиболи воқеияти ҳастӣ сарчашма мегиранд. Одамон тақдири имрӯза ва фардои худро на ба қудрат, тавоноӣ, воқеият, имконоти инсонӣ, ҳолат ва вазъияти ақлонии мавҷудоти соҳибтафаккур, балки ба он тахминҳо ва ҷаҳонбиниҳое ҳавола мекунанд, ки аз доираи мавҷудоти моддӣ берунанд.

Саволе ба миён меояд, ки барои чӣ, ҳадди ақал, дар Осиёи Миёна ва умуман Осиёи Бузурги Марказӣ, миллати тоҷик нисбат ба дигар халқияту миллатҳо майли зиёдтар ба таваккалу тақдирсолорӣ дорад? Ҳатто намояндагони аз лиҳози таҷрибаи зиндагӣ варзида ва соҳибмаълумоти он тамоюл ба фарҳангу ҷаҳонбиние доранд, ки аз рӯи моҳият, таъйиноти сиёсӣ ва идеологӣ наметавонанд ба ормонҳои давлатдории миллӣ созгор бошанд. Дар ин ҷода бо ҳазорҳо ҷавонони гумроҳ, ки барои ҳимояи манфиатҳои геополитикии абарқудратҳо дар хориҷи мамлакат ҷон медиҳанд, ҳамақидатии бунёдӣ ба намоиш мегузоранд. Агар он гурӯҳ (ҷавонон) хонахез ба «ҷиҳод» раванд, ин гурӯҳ (зиёиёни миллӣ –«мағзи миллат») дар ҷабҳаи саҷда пешсафанд.

Дар мушкилоти миллии фарҳангӣ ва ҷаҳонбинии сиёсӣ афтодани миллати тоҷик фақат ҷойи таассуф аст. Аммо онро мебояд аз лиҳози илмӣ–таърихӣ дарк ва тавассути маърифатикунонӣ чораандешӣ кард.

Натиҷабардорӣ ва хулоса он аст, ки рӯҳ ва маънавиёти ғайримиллӣ натиҷаи ҳолати ғуломӣ, адами пуштибони аслӣ – ҳокимияти сиёсии миллати тоҷик дар тӯли ҳазор сол аст.

Худи муносибати ҷаҳонбинии илмӣ (муайянкунандагӣ, воқеӣ, назарияи дар таҷрибаи зиндагӣ тасдиқгардида, заминӣ) ва масъалаи ташаккули вазъи рӯҳӣ (сиёсӣ, идеологӣ, ахлоқӣ, маънавӣ, ҳуқуқӣ) фақат дар давраи ҷамъияти ибтидоӣ ба тарзи механикӣ, дар ҳолати бетавофутӣ, ғайримақсаднок арзи вуҷуд мекард. Вассалом.

Падидаи давлат, хосияти синфӣ, ҳизбӣ, динӣ, гурӯҳӣ, ба таври истисноӣ, фардӣ дорад. Аммо дар ҳар ҳолат аз паси ин зуҳуроти иҷтимоӣ миллате меистад. Бо ҳамин имконот миллатҳое, ки аз пуштибонии ҳокимияти сиёсӣ бархӯрдоранд, ба хотири субот ва давомнокии ҳамин ҳокимият ақида, ҷаҳонбинӣ ва идеяҳоеро истеҳсол ва дар ақлҳои табааи (раият, фуқаро, банда, мутеъ, фармонбардор, зердаст, хидматгор. Русско-таджикский словарь. –М.: Русский язык, 1985. –С.753) худ мекоранд ва парвариш медиҳанд, ки манфиати миллати ҳокимро ҳимоя мекунад. На ангезаи бештар аз онро.

Таҳкими ҷаҳонбинӣ ва ақидаи ғуломӣ умри низоми ғуломдориро дароз мекунад. Мутаассифона, мо дар ҳаёти рӯзмарра ин ҳолати асрҳо тамдидёфтаи фоҷеазоро мебинем. Аммо «вақте расад, ғулом дарк кунад, ки ӯ воқеан ғулом аст, ӯ дигар ғулом нест» (А. Шопенгауэр). Моҳияти пайравӣ ва саҷдагорӣ ба фарҳанги бегонаро ҳикмат ҳамин аст. Аммо озод шудан аз ғуломии ақидатӣ ва ҷаҳонбинӣ, аз лиҳози илмӣ дарк кардани сабабҳои худи бандагӣ аст. Ин вазифаи таърихии ҳокимият, омӯзгор ва омӯзанда мебошад.

Муҳтавои ҷаҳонбинӣ ва равандҳоеро, ки дар ҷомеаи имрӯзаи мо тоҷикон, онро дар сатҳҳои гуногун, ба тарзи одӣ «пайравӣ ба фарҳанги бегона» меноманд, падидаи маъмулӣ — ғуломии руҳӣ ва ақидатӣ аст. Чизи дигаре нест.

Маҳз ҳамин ҳолат, ҳамин ҷаҳонбинӣ муҳтавои гуфтор ва рафторҳои ғуломонаро тавлид, ташвиқ, тарғиб, «асоснок» ва барои мутеъшавӣ ба онҳо истодагариву якравӣ мекунад. Аз ин ҷост, ки:

Кова, ки донад задан бар
сари Заҳҳок путк,
Кай шавадаш пойбанд кӯраву
сандону дам.
(Ҳоқонӣ)

Мутаассифона, ин ҳолат, батадриҷ, ҷомеаро ба мушкилоти ислоҳнопазир мебарад. Ва кор агар ин асту вазъ ину фикру пеша ин, шояд қавм як замон аз паҳлуи таҳлили таҷрибаи таърихи фоҷеабораш гузарад. Ба атроф нигарад. Вориди андеша гардад, то теша аз решаи хеш баргирад.

Нуқтаи ниҳоии буҳрони ақидатии аввали солҳои навадум пуштибонӣ аз назарияи босмачигарӣ ва хомӯшии ризоятмандонаи «мағзи миллат»–зиёиён буд. Ҳамагӣ бо гузашти чанд моҳ, ҷомеаи тоҷик аз назария ба амалияи он – ҷиҳодгарой рӯ ба рӯ гашт.

Акси садои ҷаҳонбинии зиддимиллӣ дар шаклҳои гуногун имрӯз ҳамчун шабаҳ баръало ба чашм мехӯрад. Ва ба гӯшҳо мерасад.

Яъне масъалаи ба алангаи ҷанги шаҳрвандӣ фарогирии ҷавонони солҳои шастуму ҳафтодуми асри гузашта, зери таъсири ақидаҳои муллоҳои ифротӣ мондани онҳо, ҳамчун камбуди бузурги давлат ва давлатдории он замон бояд ба инобат гирифта шавад.

Мусаллам аст, ки агар ҳар як нафар аз эҷодиёти адибону олимони классик ва муосири тоҷик дар доираи муҳтавои барномаи таълимии давр баҳравар мегашт, ҷараёни тарбия вазифаи асосии худ – муътақидкунониро иҷро карда метавонист, назарияҳои зиддимиллӣ аз захираҳои эҳтимолии қувваҳои ҳаракатдиҳандаи худ маҳрум мегашт.

Давлати миллӣ ва мактаби миллӣ

Таваҷҷуҳи фавқулодаи Пешвои миллат нисбат ба фаъолият, сифат, самараи мактаб ва маориф ҷанбаи бунёдӣ – таърихӣ дорад.

Бузургтарин олимони ҳама давру замон асос гузоштан ва ҳифз кардани сохти давлатдориро берун аз масъулияти мактаб шиори хушку холӣ ва амали бебунёд ҳисобидаанд.

Ҳанӯз дувуним ҳазор сол қабл, яке аз саромадони фалсафаи объективии олам Аристотел таъкид кардааст: «Қонунгузор мебояд ба тарбияи ҷавонон аҳамияти фавқулода диҳад. Маҳз дар давлатҳое, ки чунин муносибат нест, худи сохти давлатдорӣ зарар мебинад» (Аристотель. Политика.–М.: РИПОЛ классик,2010. –С.535).

Файласуфи Юнони Қадим, бидуни дудилагӣ, гаштаву баргашта, хотиррасон мекунад, ки барномаи таълимӣ, китоби дарсӣ, муҳтавои тарбия, умуман, сиёсати ҳукумат дар соҳаи таълиму тарбия, бояд таҳти назорати қатъӣ ва корбарии давлат бошанд.

Ӯ бо дилсӯзии маҳз таъкид месозад: «Охир, тарбия бояд ба ҳар як сохти давлатдорӣ мувофиқат намояд. Сифатҳои ба худ хоси ҳар як сохти давлатдорӣ, асосан, барои ҳифзи ҳамон сохти давлатдорӣ хизмат мекунанд» (Ҳамон ҷо. –С. 535).

Дар идомаи сухан Аристотел таълиму тарбияро ҷанин, асос, ибтидо, сабабгори тавлид ва шаклгирии муҳтавои сохти давлатдорӣ мешуморад: «Тарбия аз оғоз бунёдгузори сохти давлатдорӣ аст» ва чун устоди бузурги одамизод хотиррасон мекунад: «Ҳама вақт сифати нек шакли хуби сохти давлатдориро таъмин менамояд» (Ҳамон ҷо. –С.536).

Фаромӯш кардан ба фоидаи ояндасозӣ нахоҳад буд, ки як сабаб дар як ҳолат, дар як шароит ва дар як вазъ натиҷаи якхела ба бор меорад.

Фақат дар ҳар ҳолат баҳонаҳо гуногун мешаванд.

Аммо ин муҳим нест. Ба ғайр аз ин, байни сабаб (1), натиҷа (2), шароити мувофиқ (3) алоқаи ногусастанӣ вуҷуд дорад. Сабаб бошад, барои он шароит омода гардад, натиҷа ба зуҳуроти бебозгашт мубаддал мешавад.

Ҷанги шаҳрвандии Тоҷикистони солҳои навадум ҳодисаи осмонӣ ва ғайричашмдошт набуд. Анчари дар ҳамин сарзамин рӯидаи хосияти заҳҳокигирифта буд.

Роҳбарон ва қувваҳои ҳаракатдиҳандаи зиддимилӣ дастпарварда ва маҳсули ҳамон мактабҳои аз назорати давлат ва сиёсати давлатдорӣ дурмонда буданд.

Тасдиқи чунин натиҷаи сабабӣ кашфиёт нест. Аз «умри Хизр дарозтар ва аз мулки Искандар фаротар» (таъбири Ҳофиз) аст.

Вобаста ба ин бори дигар муроҷиат шавад ба китоби «Сиёсат»-и Арасту, ки мегӯяд: «Ба хотири он ки давлат, дар маҷмӯъ, ҳамагӣ як мақсадро мадди назар дорад, мусаллам аст, ки барои ҳама тарбияи ягона ва якхела лозим аст. Ва ғамхориву муносибат ба чунин тарбия мебояд кори умумӣ бошад, на шахсӣ, мисли он ки дар ҳоли ҳозир ҳар касе чунин хаёл дорад ва он чизе, ки ба сари ӯ меояд» (Ҳамон ҷо. –С.536).

Аристотел назарияи худро дар доираи категорияи «манфиат» — и давлатдорӣ, ки асоси онро амният, рушд ва тараққиёт ташкил мекунад, чунин шарҳ медиҳад: «Чизе, ки манфиати умумӣ (давлатмеҳварӣ–С.Я.) дорад, мебояд дар доираи фаъолияти дастаҷамъӣ ҳаллу фасл гардад» (Ҳамон ҷо. –С. 539).

Ба ибораи дигар, худи тарбия ҳамчун мафҳуми системавӣ амалест, ки барои ташаккули шахсият, дар асоси арзишҳои руҳӣ ва маънавию ахлоқӣ, барои таъмини манфиатҳои шахс, ҷомеа ва давлат, дар замири одамон бедор кардани ҳисси ватандӯстӣ, масъулияти бузурги шаҳрвандӣ хизмат намуда, аз муҳимтарин вазифаҳои давлат маҳсуб мегардад.

Давлат ҳамчун субъекти ҳуқуқӣ наметавонад ва ҳуқуқ ҳам надорад, ки дидаву диниста ва бошуурона, дар дохили ҷомеа нисбат ба падидаҳои аз лиҳози тарбия номуваффақ, ки имкон дорад дар ояндаи наздик ва дур ба сохти конститутсионӣ, суботи мамлакат хатар эҷод кунанд, бетараф бошад.

Чунин талабот фарогири ҳама қишрҳои ҷомеа аст. Он чунин масъулияти бузургро бар дӯши падару модар, мактабҳои миёнаву олӣ, масъулони соҳаи дин, хулоса, кулли ҷомеа мегузорад. Муколамаи байни одамон мебояд дар асоси арзишҳои умумибашарӣ ба мақсадҳои рушди миллӣ созгор бошад.

Оё гуфтан мумкин аст, ки ин хулосаи нав ё фавқулода аст?

Албатта, не.

Аристотел дар ин маврид нуктаҳои принсипиалӣ, ба андешаи мо, махсусан муҳимро таъкид месозад, ки онҳоро ҳамчун сармашқи фаъолият ба назар нагирифтан мумкин нест: «Набояд фикр кард, ки ҳар шаҳрванд худ ба худ аст. Не, ин тавр нест. Ҳамаи шаҳрвандҳо мансуб ба давлат мебошанд. Барои он ки ҳар кадоми онҳо як ҷузъи давлат ҳастанд. Ва ғамхории ҳар кадом бояд парастории ҳамаро дар назар дошта бошад» (Ҳамон ҷо. –С.536).

Шароити воқеии фаъолият

Паём барои ҷомеа ҳамчун сарчашмаи маълумоти аслӣ мебошад. Вақте одамон дар бораи соҳаҳои гуногуни давлатдорӣ донишҳои ҳамсон ба воқеият пайдо мекунанд, сарфаҳм рафтан ба моҳияти масъалаҳои ҳаётан муҳим, ки ҳукумати мамлакат барои ҳаллу фасли он тамоми неру ва имконоти худро сарф кардааст, осон мегардад.

Боиси эътироф, эҳтиром ва қадршиносист, ки матни Паём дар чаҳорчӯбаи талаботи илмӣ, бо дарназардошти таҳаввулот ва дигаргунии мавзӯъ омода гардида, нуктаҳои аслии он бо истифода аз методи муқоисавӣ – таърихӣ асоснок карда шудаанд: «Дар 31 соли истиқлоли давлатӣ 3430 муассисаи нави таълимӣ барои қариб якуним миллион хонанда сохта, ба истифода дода шуд. Ҳол он ки дар 70 соли замони гузашта, ҳамагӣ 3229 муассисаи таълимӣ бунёд гардида буд». (Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон «Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии ҷумҳурӣ». (Душанбе. Дониш, 2023. –С.5).

Тоҷикистон бо вуҷуди бӯҳрони сангини таҳмилӣ, имконоти ниҳоят маҳдуди захираҳои сӯзишворӣ ва мушкилоти геополитикӣ ба чунин дастоварди бузург ноил гардида бошад ҳам, дар арзёбӣ ва хулосабарории кори анҷомшуда, усул ва корбарии хирадмандонаи Роҳбари давлат – ҳеҷ вақт қаноат накардан ба натиҷаҳои фаъолият мушоҳида мегардад: «Бо вуҷуди ин, корҳои то имрӯз дар ин самт амалигардида ҳоло ҳам басанда нестанд» (Ҳамон ҷо. –С.5).

Яъне нақшаҳои бузург ҳоло дар пешанд.

Ҳукумати мамлакат кӯшиш мекунад, ба инкишофи ҳаматарафаи шахсият – бойигарии маънавӣ, покизагии ахлоқ ва инкишофи ҷисмонӣ, ки бунёди он дар шароити таҳсилоти миёна гузошта мешавад, минбаъд ҳам таваҷҷуҳи хосса зоҳир намояд.

Инсон – маҳсули ҷамъият ва муносибатҳои ҷамъиятӣ

Агар одам аснои ба дунё омадан мафҳум ва падидаи биологӣ бошад, мартабаи «инсон», «шахс», «шахсият» қисмат ва маҳсули ҷомеаи инсониву муҳити иҷтимоӣ аст. Тибқи хулосаи олимони маъруф «...моҳияти инсон истилоҳи мавҳум, номуайян нест, ки ба як шахс мансуб бошад. Воқеан, одам маҷмӯи кулли муносибатҳои ҷамъиятӣ аст».

Одам офаридаи ҷисмонӣ, маводи олии табиат аст. Хосияти анатомифизиологӣ ва қонунмандиҳои биологиро дар худ таҷассум мекунад. Ҳамзамон, бо ин, табиат дар шаклгирии муҳтавои ҷаҳонбинии сиёсӣ ва иҷтимоии инсон нақш дошта наметавонад. Аммо на танҳо забон, шеваи гуфтор, ҷаҳонбинӣ, муносибат ба олами ҳастӣ — муҳити атроф, балки аз «чорпоӣ» ба ду по истода роҳ гаштанро ҳам одам аз одам меомӯзад.

Аз тарафи дигар, набояд гумон кард, ки муносибатҳои ҷамъиятӣ зуҳуроти аз инсон дур ва ҷудогонаанд. Баръакс. Худи муносибатҳои ҷамъиятӣ моҳият, мағз андар мағзи инсонро ташкил мекунанд.

Натиҷаи муносибати худи одамон дар асоси фаъолияти дастаҷамъӣ (ҳамкорӣ, муомила, муошират, табодули афкор, ҳамраъйӣ,) шакл мегирад. Маҳз дар аснои муносиботи ҷамъиятӣ ҷанбаҳои дарк (сарфаҳм рафтан, фаҳмидан)-и олами атроф (табиат, ҷамъият, давлат, тамаддун, фарҳанг, дин ва ғайра) ба вуҷуд меояд.

Ҷаҳонбиниҳо, идеяҳо, ормонҳо, нияту мақсадҳои ақидатӣ ба инсонҳо зарурати гурӯҳбандии иҷтимоиро дар ҳар шакл ҳидоят мекунанд. Асос мегузоранд.

Пас ин терористҳо, ифротгароён, худкушҳо — диишиҳо, ансоруллоҳиҳои наҳзатӣ, салафиҳо, таҳририҳо, унсурҳои зиддимиллӣ кай? Дар кадом ҳолат? Аз куҷо пайдо шуданд?

Надоштани дониши бунёдӣ, раҳгумиҳои зиддимиллӣ, фосилагирӣ аз ҷаҳонбинии маорифпарварона дар муҳити муайян – оила, муассисаҳои таълимӣ, корхонаҳо, алоқа бо шахсони ифротгаро сабаб шуд, ки садҳо ҷавон ба гурӯҳҳои террористии байналхалқӣ ҳамроҳ гашта, миллат ва давлати Тоҷикистонро дар арсаи олам бадном созанд. Ва ин ҷараён шиддат гирифта истодааст.

Дар назария ва амалияи таъмини вазъи амнияти давлат, ҳам дар дараҷаи миллӣ ва ҳам байналмилалӣ, се мафҳум ҳамчун истилоҳи қолабӣ (формула) истифода мешаванд: рақиб (1); мақсад ва ниятҳои рақиб (2); қувва ва воситаҳои таъмини амнияти давлати миллӣ (3).

Таҳлилгар, масъул ва тасмимгир мизон ва таносуби ин се ченакро мебояд пайваста пайгир бошанд. Дар муддати 24 соат.

Аммо «амният» мафҳуми фардӣ, идоравӣ, соҳавӣ, махсускунонида ва маҳдуд нест. Таъмини амнияти давлат мафҳуми занҷиравӣ аст. Низоми ягонаи дар меъёрҳои конститутсионӣ муайяншуда мебошад. Он фаъолияти маҷмӯи дастгоҳҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ, сиёсӣ, маърифатӣ, идеологӣ, фарҳангӣ ва монанди инҳоро дар бар мегирад. Дар занҷир ҳалқаи сусттарин оқибат мешиканад. Ва занҷир таъйиноти худро аз даст медиҳад.

Агар аз рӯйи назарияи воқеият, ҳамчун категорияи мантиқ назар кунем – бадтарин ҳақиқат беҳтар аз беҳтарин раҳгумзаданҳост. Яъне системаи ягонаи таъмини амнияти миллӣ, ки қисмати асосии онро мактаб ва маорифи умумӣ ташкил мекунад, дар муқобили идеологияи геополитикии нооором сохтан ва шикаст додани давлатҳои миллӣ, номутаносиб будани худро дар амал, дар таҷриба нишон дода истодааст.

Албатта, ҷанг ҳамчун истилоҳ мафҳуми сиёсӣ, ифодакунандаи мақсад ва ҷараёнҳои сиёсӣ барои тағйир додани вазъ ва андозаи истифодабарии манфиатҳост. Ҳамчунон, ҷанг ягона воситаест, ки сифат ва самаранокии системаи сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, илмӣ, таълимӣ, тарбиявӣ, фарҳангӣ ва идеологии як давлат дар он имтиҳон карда мешавад. Набудани ҷанг сулҳ аст. Аммо вазъи минтақа ва ҷаҳон, ки Тоҷикистон ҷузъи он аст, ниёз ба шарҳи иловагӣ надорад.

Агар вазъияти маънавӣ – идеологии насли ҷавон дар чаҳорчӯбаи мафҳумҳои баёншуда тафсир гардад, ба манфиати суботи пойдори давлатдорӣ арзёбӣ кардани он мушкил мешавад.

Фаъолияти мактаб, маориф — кӯшишҳои ташаккули ҷаҳонбинии мардум, махсусан ҷавонон, мебояд ба он нуқтае равон карда шавад, ки маҳз худи инсон, дониш, хирад, ақл ва фаросати ӯ омили хушбахтии ӯст. Халқҳои пешқадами олам, ки имрӯз мусулмонҳо пойбанд ва вобастаи онҳо ҳастанд, барои худ афсона, тасаввуроти ғайриодӣ намебофанд. Саҷда ба донишу хирад мекунанд. Ба умеди фазилат ва донишҳои заминӣ ҳастанд. Ба гуфти Абӯалӣ Сино, агар ба чароғ равған ҷон бахшад, ба инсон илм.

Инсоне, ки ба илму хиради одамӣ бовар дорад ва ба он такя мекунад, барои худ ва ҷомеа муфид, ҳадди ақал, безарар аст.

Ҳолат, муносибат, вазъият

Тавре таъкид гардид, мактаб муҳимтарин ҳалқа дар занҷири ташаккули ҷаҳонбинии давлатдории миллӣ мебошад. Он муҳтаво ва тарзи фаъолияти шуури ҷамъиятиро асос мегузорад (1), наврасон ва ҷавононро барои шинохти олам, фаъолияти амалӣ – шакли ҳастии ҷомеа ва қонунҳои амалкарди он омода месозад (2).

Аз эҳтимол дур аст, ки ба камолрасии инсон, ҳамчунин, давраро дар зарфияти синнусолӣ, бори дигар пайдо мекарда бошад. Ин масъулияти бузург дар Паём, тавассути рақамҳо дар тағйироту қиёс хотиррасон мегардад: «Имрӯз дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии кишвар 2 миллиону 300 ҳазор нафар хонанда ба таҳсил фаро гирифта шудаанд. Соли 1991 ин нишондиҳанда ҳамагӣ 1 миллиону 325 ҳазор нафарро ташкил медод» (Ҳамон ҷо.–С.5).

Сиёсати Роҳбари давлат дар созмондиҳии шароити таълимӣ ин воқеиятро ҳам ба назар гирифтааст. Ва дар шумора, суръат ва сифати бунёди боргоҳҳои маърифатӣ, бидуни шак, Тоҷикистон дар минтақа аз ҷумлаи беҳтаринҳост.

Ба тарзи дигар, ҳукумат вазифаи худро барои муҳайё сохтани имконоти воқеии тарбияи насли наврас ва ҷавонон иҷро мекунад.

Аммо таҷрибаи амалӣ нишон медиҳад, ки сифати кори мактаби имрӯза, дониши хонандагон, мутаносибии маърифатнокии шогирдон бо зарфияти синну сол ва дараҷаи таҳсил, бо шароити ҳақиқие, ки барои муаллимону талабагон омода гардидааст, дар мувофиқати пурра нест.

Аслан, сухан на танҳо дар бораи донишҳои бунёдӣ дар соҳаи илмҳои дақиқ меравад. Ин масъала ниёз ба баҳси алоҳида дорад.

Мавриди назар маълумот, тасаввурот, дарки мавзӯъ дар бораи маҷмӯи ҷаҳонбинӣ оид ба таърихи миллат, фарҳанг, тамаддун, адабиёт, меъёрҳои грамматикии забони модарӣ, ҳуқуқ, умуман, фанҳои гуманитарӣ дар доираи барномаи мактабӣ аст. Маҳз ҳамин донистанҳо мавқеи шаҳрвандии насли наврас, ҷавононро нисбат ба мафҳумҳои Миллат, Ватан, Хештаншиносӣ ва Худшиносии миллӣ муайян месозанд. Ҷаҳонбинии ояндагони ҷомеаро ба зиндагии шоиста мутобиқ ва мувофиқ мекунонанд.

Ин камбуди ҷиддӣ, ки мавриди ишора қарор гирифт, ҳатто дар рафти таълим дар курсҳои болоии мактабҳои олӣ, ки акнун омодагии донишҷӯ ба сифати мутахассис мебояд шинохта шавад, баръало мушоҳида мегардад. Охир, «мактаб қувваи бузургро мемонад, ки он тақдири халқҳо ва давлатҳоро дар асоси фанҳо ва принсипҳое, ки дар системаи таълими мактабӣ ҳамчун таҳкурсӣ таъйин шудааст, муайян мекунад» (Д.И.Менделеев. Сочинения. Т.1. – М, 1934. –С.153).

Таваҷҷуҳ карда шавад ба ибораҳои «дар асоси фанҳо ва принсипҳо (1) (асос, қонун, усул, бунёд, шарт. Русско-таджикский словарь. –М.: Русский язык, 1985. –С.854) дар системаи таълими мактабӣ (2)».

Принсип, аз ҷумла, дар соҳаи маориф ҳам, талаботи моддаи 1, боби 1–и Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аст. Дар ҳамин асос, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ коркард ва роҳандозӣ шудаанд. Маҳз аз рӯи талаботи мазкур барномаи таълимӣ коркард ва китобҳои дарсӣ навишта мешаванд. Яъне муҳтаво ва ҷараёни таълиму тарбия аз поин то боло, сарфи назар аз шакли моликият ва мансубияти молии инфрасохтори муассисаи таълимӣ, алоқамандии ногусастаниро бо масъалаҳои бунёдӣ ва суботи давлатдорӣ пайваст мекунад. Се ҷузъиёт -қонун (1) — барнома (2) — китоби дарсӣ (3) танзимгари муҳимми фаъолияти мактаби миллӣ мебошанд. Ба талаботи рӯзмарраи ҳаёти иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ, сиёсӣ – маънавии давлатдории миллӣ мувофиқат доштани мантиқи таълиму тарбияро ҳамчун талаботи бунёдии манфиатҳои миллӣ тасдиқ менамояд.

Китоби дарсӣ офарандаи инсон аст.

Мутаассифона, замони истиқлол, то ба ҳол, натавонист насли нави муаллифони барномаҳои таълимӣ ва китобҳои дарсиро ба майдони эҷоди илмӣ ворид созад. Онҳоро дар байни устодон, шогирдон, маорифпарварон, падару модарон, аҳли ҷомеа муаррифӣ кунад. Муассир ва соҳибэҳтиром гардонад. Номварӣ, шуҳрат ва манзалати муаллифони китобҳои то ибтидои солҳои навадумро барқарор намояд. Аз лиҳози илмӣ ба дилҳо бишинонад. Гузашта аз ин, баъзан китобҳои дарсӣ аз рӯйи мазмун ва мундариҷа, аз маводи таълимии хурофотӣ ва бегонапарастии муллоҳои бесалоҳият (шояд баръакс) фарқ намекунанд. Баъзе олимоне ҳам, ки дар замони Шӯравӣ то андозае соҳибэҳтиром буданд, бо навиштани китобҳои дарсӣ, дар замони истиқлол ҷойгоҳи худро, амалан ва бори дигар дар ботлоқи фурсатҷӯёнаи ҷаҳонбинии асримиёнагӣ ва хурофотӣ нишон доданд.

Мушкил он аст, ки тасаввуроти ғайриилмӣ ва бардурӯғ ақлҳоро дар муҳосира ва сарбастагӣ нигоҳ медоранд. Суиистифодаи наврасону ҷавононро, аз ҷониби унсурҳои зиддимилӣ, осон мегардонанд.

(Давомаш дар саҳ.4)

(Аввалаш дар саҳ.2-3)

Бидуни шак, ин ҳолат аз бемасъулиятии мансабдорони соҳаи илму маорифи мамлакат шаҳодат медиҳад, ки тӯли солҳо, такрор ба такрор, худро дар ҳамин мавқеъ ва дар дараҷаи ҳамин гуна муносибат нишон медиҳанд.

Аз лиҳози дигар, таълифи чунин китобҳои дарсӣ аз камбуди маънавиёт ва рӯҳияи миллии муаллифоне, ки ба ҳар роҳу васита чунин ҳуқуқро пайдо мекунанд, гувоҳӣ медиҳад.

Вобаста ба ин, хотирнишон бояд кард, ки инсон соҳиби ду нутқ аст: маънавӣ, хаёлӣ, дар шакли хомӯшӣ, вақте инсон дар муколама бо худаш танҳо мемонад (1). Ва берунӣ, зоҳирӣ, шифоҳӣ (2). Нутқи дохилии инсон афзалтар аз нутқи шифоҳӣ аст. Он худ ба худ, якка ба якка аст. Ҳисоботи Ақл, Адл, Инсоф ва Виҷдон дар назди худи Инсон. Ҳофиз ба ҳамин муҳодала ишора карда мегӯяд:

Дар андаруни мани хастадил
надонам кист,
Ки ман хамӯшаму ӯ дар
фиғону дар ғавғост?
Аз он ба дайри муғонам
азиз медоранд,
Ки оташе, ки намирад,
ҳамеша дар дили мост.

Маликушшуаро Баҳори Хуросонӣ (1886 – 1951) «Шоҳнома»-и Фирдавсиро беш аз сад маротиба мутолиа мекунад. Гаштаву баргашта ба шоҳкории як ҳамватани худ, ки дар замони ҳокимияти мустабиди бегонагон, ҷон дар хатар, умри азизи худро ба шаъну шони миллати тоҷику форс бахшидааст, сари таъзим фуруд меорад. Аз ҳоли ҳамватанони замони худ, ки умре ба чоплусӣ ва бегонапарастӣ машғул буданд, дилаш заҳ мекашад. Ва бе қаламу коғаз, ба дуриҳои дур меникарад. Худ ба худ, бадоҳатан ба Фирдавсӣ муроҷиат карда, мегӯяд:

Туро сано кунаму бас, ки
з-ин дағал мардум,
Ҳаме надонам як тан, ки
мустаҳиқи саност.
Дареғ, ки аз паси умр
хизмати ватанӣ,
Надид чашмам як ҷузв аз
он чӣ дил мехост.
Зи пухтакории ағёру
хомтабъии қавм,
Чунон бисӯхт димоғам, ки
дуд аз он бархост.

Бар қасди хурофотпарастони замони худ мефармояд:

«Шоҳнома» ҳаст бе иғроқ
Қуръони Аҷам,
Рутбаи донои Тӯсӣ, рутбаи
пайғамбарист.

Ва андешаи худро ҷавонмардона хулоса мекунад:

Ба сад нишон, ҳунар андеша
карда Фирдавсӣ,
Наузиббилаҳ, пайғамбар
аст, агар на Худост.

Муҳиммияти сухани Фирдавсиро барои ҳама давру замон ба то абад бар зидди андешаи ғуломӣ таъкид месозад:

Эй ҳакими номӣ, эй
Фирдавсии сеҳрофарин,
Эй бар ҳар фан дар сухан чун
марди як фан устод,
Шӯру эҳёи Ватан гар дар
дили покат набуд,
Рафта буд аз турктозӣ
ҳастии Эрон ба бод.

Аз ин лиҳоз, вақте сухан дар бораи тарбия ва таълим меравад, маънои омӯхтан, омӯзонидан, роҳнамоӣ, сарварӣ, ғамхорӣ ва ҳимоя кардани ҳамватанро дорад. Чунин ҷараён мебояд тамоми ҳаёти инсонро фарогир бошад. Муваффақияти миллат, таъмини амнияти ва рушди он ба раванд ва натиҷаи ҷамъиятикунонии (милликунонии) андешаи аъзои он вобаста аст.

Дар навиштани китобҳои дарсӣ дар соҳаҳои забон ва адабиёти тоҷик, солҳост, ки вазъият ба нафъи манфиати илмӣ ҳалли худро намеёбад. Дар ин самт мақсаднокӣ, ба талаботи сохти давлатдорӣ пурра мувофиқат кунонидани мундариҷа ва муҳтавои китобҳои дарсӣ ва албатта, масъулиятнокӣ ва иродатмандии миллӣ камтар ба чашм мерасад. Аммо ҳаррӯза кӯдакону наврасон маҳз аз ҳамин мавод дарс мегиранд.

Магар дар сӣ сол категорияҳои фонетикӣ, морфологӣ, синтаксисӣ, услубӣ, таркиб ва сохтори луғавии забони тоҷикӣ ниҳоятдараҷа тағйир ёфтанд? Муносибат ба мазмун ва муҳтавои эҷодиёти инсонпарваронаи адибони классикӣ таҳаввулот пайдо кард?

Дуруст. Давра ба давра дар ҳаёти сиёсӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ дигаргунӣ ба амал меояд. Ин тағйирот мебояд дар асоси усулият дар ҳар соҳа инъикос ёбад.

Модом ки дарки мутахассис, фарзияи беҳтар ва хубтар аз пешинаро пайдо карда наметавонад, магар зарурат барои шикастани он чизе, ки солҳо омода гашта, дар амалия тасдиқи илмӣ пайдо кардааст, ба талаботи ҷаҳонбинӣ, бо андак кӯшиш, мутобиқ кунондани он имкон дорад, нобуд кардани чунин ганҷина ба мақсад мувофиқ аст?

Бошад имрӯз олиме, ки дар сатҳи китобҳои дарсии барои мактаби миёна навиштаи донишмандони маъруф – устод Айнӣ, Абдурраүфи Фитрат, Сайид Ризо Ализода, Тӯрақул Зеҳнӣ, Раҳим Ҳошим, Ҳамид Бақозода, Ҳилол Каримов, Холиқ Мирзозода, Шарифҷон Ҳусейнзода, Додоҷон Тоҷиев, Абдусалом Деҳотӣ, Воҳид Асрорӣ, Маҳмадуллоҳ Лутфуллоев, Носирҷон Маъсумӣ, Юрий Бобоев ва бисёр дигарон аз нигоҳи назариявӣ, методологӣ, далелнокии таърихӣ, муносибати систематикӣ, сохторӣ, функсионалӣ, муқоисавӣ, муқоисавӣ-таърихӣ, мантиқӣ, дар асоси ҷаҳонбинии пешқадам ва созанда асар офарида тавонад? Дар сурати ҷавоби мусбат, мақолаву асарҳои онон бояд намуна бошанд.

Ба андешаи инҷониб, зарур аст, ки китобҳои дарсии нобиғаҳои маъруфро ҳамчун асос, бунёд ба ҳисоб гирифта, бо онҳо «шогирдӣ ва ҳаммуаллифӣ» кард.

Китоби дарсӣ навиштан дар илми тоҷик, анъанаи беш аз садсола дорад. Дар ин ҷода бояд чунон саҳм гузошт, ки мисли муаллифони номдори пешин «ангӯшт газидане ба ёрон монад» (Абусаиди Абдулхайр, асри XI), на таассуфу афсӯс.

Маҳз мутобиқкунонии манфиатҳои ҳар шахс ба манфиатҳои умумимиллӣ эҳсоси бузурги ҳамраъйии ватанпарваронаро эҷод мекунад. Мардумони содаро аз ҳолати бешууронаи пойбандӣ ба он зуҳуроте, ки ба манфиати миллат ва Ватани ӯ нестанд, боз медорад, берун меорад.

Манфиати миллӣ ва маорифи динӣ

Вақте сухан дар бораи манфиатҳои миллӣ меравад, бидуни шак, таъмини амнияти миллӣ аз лиҳози сиёсӣ – ҳудудӣ, рушди посухгӯ ба ниёзҳои иҷтимоӣ, хифзи фарҳанг ва тамаддуни миллӣ, сатҳу сифати маънавиёт ва ҷаҳонбинии миллии мувофиқ ба таъмини давлатдории миллӣ, пешбинӣ, сари вақт ошкор ва хунсо кардани таҳдидҳои ба амнияти миллӣ хатарзо дар назар дошта мешавад.

Дар ҳар сурат таъмини амният ва инкишофи давлат бидуни хосияти меҳварӣ пайдо кардани ҷаҳонбинии миллӣ ба мушкилот рӯ ба рӯ мегардад. Намунаҳои он дар нооромиҳои баъзе кишварҳои минтақа тасдиқи ин гуфтаҳост.

Албатта, фарҳанг зинаи аввали расидан ба манзалати тамаддунии миллат аст. Ва ҷузъи таркибии он маҳсуб мегардад.

Фақат беҳтарин, устувортарин, машҳуртарин намунаҳои фарҳангӣ метавонанд вориди манзалати тамаддунӣ гарданд.

Ҳангоми омӯзиши гузаштаи халқу миллатҳо мафҳумҳои антропологӣ ва таърихӣ мутаносибан истифода мешаванд. Антропология дараҷаи ҷараёни мутобиқ гардидани халқҳоро ба шароити муайяни муҳити табиӣ ва маданӣ меомӯзад. Таърих бошад, доира ва мавзӯи васеи таҳқиқот дорад. Миллатҳоеро мавриди омӯзиш қарор медиҳад, ки аз чаҳорчӯбаи мутобиқшавии одӣ ба табиату ҷамъият пештар рафтаанд.

Тоҷикон миллати худкифо ва соҳибтамаддун ҳастанд. Ҳанӯз ду ҳазор сол қабл, ба ҳоли халқе, ки «зи шири шутур хӯрдану сусмор, тахти каёнӣ орзу кардан»-ашро хандида, бо ғурур ба истеҳзо кашидаанд.

Мавзӯи омӯзиши таърих халқҳоеанд, ки соҳиби орзуву ормон ва нақшаҳоиояндасоз мебошанд. Ва амалӣ кардани онҳо фарҳангу хиради ин мардумонро боз ҳам сайқал мебахшад. Зиндагии инсонро ба беҳбудӣ ва сулҳу оромӣ раҳнамун мекунад.

Умуман, тасаввурот ва нияту мақсадҳое, ки метавонанд як чизи идеалиро ба фоидаи пешрафти ҳаёти воқеӣ амалӣ гардонанд, барои таърих муҳим мебошанд.

Ормонҳое, ки амният ва рушду тараққии миллатро дар шароити рақобатҳои глобалӣ таъмин месозанд, обрӯву манзалати онро дар минтақа ва ҷаҳон таъмин менамоянд, метавонанд як шакли эътиқод ва боварӣ гарданд.

Дар бисёре аз динҳои миллӣ мақсадгузорӣ барои пешрафти миллат ва кӯшиши амалӣ кардани он як чизи одӣ, муқаррарӣ мисли нафаскашӣ, гардиши хун ва табодули моддаҳо дар организми инсон аст.

Ҳамзамон, бо ин, ба роҳибон ва муридон тавсия дода мешавад, ки таҳлилгар бошанд. Омӯзанд, муайян созанд, ки чӣ чизе дар тӯли таърих сабаби пешравӣ ва ё баръакс, боиси қафомонии миллати онҳо дар рақобат бо намояндагони халқҳо ва дину оинҳои дигар шудааст. Тавсеаи илму маърифат дар эътиқодоти ин динҳои миллӣ муайянкунандаи дараҷаи наздикшавии диндорон ба эътиқодоти Осмонӣ ҳисобида мешавад.

Аз ин рӯ, мо наметавонем ба андешаи баъзе олимон, ки рушду тараққӣ, ҷаҳонбинии давлати миллиро зуҳуроти мухтор ва эътиқодоти диниро ҷудо аз он мешуморанд, розӣ шавем.

Истиқлоли давлати миллӣ мафҳуми муқаддас аст. Тамоми шаклҳои шуури ҷамъиятӣ дар давлати мустақил ҳуқуқи ҳузур доранд. Аммо онҳо бояд дар доираи эътироф ва дастгирии манфиатҳои миллӣ, ҳамчун мафҳуми мустақили этникӣ – фарҳангӣ, ҳудудию сиёсӣ, шинохт ва ҳифзи арзишҳои аслии тамаддуни миллӣ, эҳсоси дурусти таҳдиду хатарҳои дохилию хориҷӣ ба ин ниҳодҳову арзишҳо, таъмини шароити воқеии нигоҳдорӣ ва рушди пояҳои тамаддунӣ амал кунанд.

Бояд ба инобат гирифт, ки давлати миллӣ ҳамчун организми зинда дар фазо, ҳама вақт таъйиноти гузаштан аз монеаҳоеро дорад. Чунин мушкилот ҳам дар дохил ва ҳам дар арсаи байналхалқӣ бешуурона ва аксари вақт бошуурона барои ин ниҳод эҷод мешаванд. Идеяҳои устувори давлатии миллӣ ва субъектҳои пешбарандандаи он, бояд ҳаммароми ин муассисаи умумимиллӣ-давлат бошанд.

Ходимони дин, ба шарофати истиқлоли давлатӣ, оромиву осудагӣ, имкони риояи кулли рукнҳои таъйиншудаи ибодатиро доранд. Аз беҳтарин шароит ва имконоти василавӣ бархӯрдоранд. Зарур аст, ки онҳо дар сафи пеши тарғибгарони манфиатҳои миллӣ – ҳамчун омили муҳимми шаклгирии ҷаҳонбинии миллӣ бошанд. Дар ин роҳ масъулияти бузурги ватандорӣ эҳсос намоянд. Хештаншиносӣ ва худшиносии миллиро дар саргаҳи имондорӣ гузоранд. Бо ягон баҳона, шиор, назария ва ҷаҳонбинӣ, зери шубҳа мондани манфиатҳои миллӣ — амнияти миллӣ ва рушди давлатдорӣ, аз ҷаҳолат беш нест.

Ҳодисаҳои атроф — дар минтақа ва ҷаҳон, хусусан, дар панҷ соли ахир, бори дигар ҳақиқатеро исбот кард: миллатҳои зирак динро пеш оварда, намояндагони миллатҳои хурду бузургро сарҷамъ ва дар якҷоягӣ ҳокимияти сиёсиро ғасб мекунанд. Чун ба мақсад расиданд, дар тақсими ҳокимият на аз рӯйи мазҳаб, тариқату шариат, балки аз диди манфиатҳои этникӣ ва миллӣ амал мекунанд.

Содагии мазҳабӣ, қавмӣ, этникӣ, миллӣ ва ҳизбӣ набояд ба ҳазорсолаҳо идома ёбад. Умқи фикррониӣ ва тавони арзёбӣ дар илму дониш аст:

Киро дар ҷаҳон ҳаст
ҳушу хирад,
Куҷо ӯ фиреби замона хӯрад.
(Фирдавсӣ)

Хулоса

Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуҷҷати таърихӣ ва ҳидояткунанда барои рушди миллат дар самтҳои ҳаётан муҳимми мамлакат мебошад.

Дар он камолоти инсонӣ, ташаккули ҷаҳонбинии бар пояҳои таърихи миллат ва давлатдории миллӣ бунёдгардида, худшиносӣ ва меҳандӯстӣ, бозпаснигарӣ ва ояндабинӣ бо содабаёнӣ ва ифодаҳои рӯшану фасеҳ ифода гардидаанд.

Паём, ки мисли ҳамешагӣ, бо суханҳои озоду муколамавӣ сайқал ёфтааст, сарчашмаи бузурги омӯзиш ва баҳрабардорӣ аз мактаби давлатдории Пешвои ҷовидмақоми тоҷикон аст.

Дар ин ҳуҷҷати роҳнамо, мавқеъ ва манзалати инсон, маданият ва маърифати ӯ тавассути мактабу маориф – хамирмояи ҷавҳари одамӣ дар шоҳроҳи андешаи миллӣ ва бунёди давлати миллӣ дар ҷойи аввал меистад.

Дар мамлакат шароити воқеӣ барои рушди маорифи миллӣ, асосан, омода шудааст. Аммо омили инсонӣ, масъулияти мудирият дар соҳаи мафкурасозӣ ҷавобгӯи талаботи замон нест. Натиҷаҳои фоҷеабори адами тафаккури миллӣ дар ҷаҳонбинии теъдоди ҳангуфти ҷавонон, пайвастани онҳо ба созмонҳои ифротиву зиддимиллӣ камбуди ниҳоят ҷиддӣ дар муносибатҳои ҷамъиятии ҷомеаи тоҷик – оила, мактаб, донишгоҳ, корхонаҳо ва муҳит зуҳур мёбад.

Кори Вазорати маориф ва илм, Вазорати фарҳанг, Кумитаи телевизион ва радио, Кумитаи ҷавонон, муассисаҳои марбути тадқиқоти илмии Академияи миллии илмҳо, Маркази тадқиқоти стратегӣ, Маркази исломшиносӣ, иттиҳодияҳои эҷодӣ, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ, бояд ба шароити «мубориза барои ҳаёт» посухгӯ, баробарвазн ба вазъ буда, фаъолияти онон на ба ҳисоботдиҳӣ, балки ба натиҷагирӣ равона гардад.

Мебояд таъсиррасонӣ ба ҷаҳонбинии насли наврас, ҷавонон, қишрҳои гуногуни аҳолӣ, на танҳо мувофиқ ва мутаносиб ба таҳдиди душман, балки пурзӯртар аз он бошад.

Таълим ва тарбия – муътақидгардонӣ ба ҷаҳонбинии миллӣ, хештаншиносӣ ва худшиносии миллист. Вагарна сарфи беҳудаи вақт аст.

Дар маҷмӯи ақидаҳои олам, ки миллатро ба истиқлол, ваҳдат, субот, оромӣ ва осудагӣ ҳидоят мекунанд ва рушди мамлакатро таъмин месозанд, идеяи давлати миллӣ, албатта, дар ҷойи аввал мебошад. Ин нуктаи ҳаётан муҳим дар таълимоти Пешвои миллат нақши муайянкунандагӣ дорад.

Консепсияи давлати миллӣ – маҷмӯи ҷаҳонбинӣ ва амалҳои сиёсӣ, ҳуқуқӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ мебошад, ки дар асоси арзишҳои миллӣ – таърихӣ ва умумибашарӣ бунёд ёфтааст. Ин таҷрибаи дар амал тасдиқгардидаи миллатҳои пешқадами дунё, собиқаи, ҳадди ақал, чорсадсола дорад.

Ворид гаштан ба татбиқи консепсияи тарбияи ҷаҳонбинии миллӣ, худшиносӣ ва хештаншиносии миллӣ аз муҳимтарин вазифаҳои ҷомеа, аз ҷумла, ходимони дин мебошад.

Дар ин раванд, олимоне, ки ба навиштани китобҳои дарсӣ ҷалб карда мешаванд, бояд на танҳо донишманди соҳибтаҷриба, дар байни аҳли илм эътирофгардида, ҳамзамон, бо ҷасорат, худогоҳ, хештаншинос, ватанпараст, соҳибтакбири худшиносии миллат, рӯҳбахш, вассофи рӯҳи тоҷикият, хирадситой, масъул, афзояндаи ғурур ва ифтихори миллӣ бошанд.

Китоб дар ҳар шакле — назмӣ, насрӣ, илмӣ рӯҳ, тинат, сифати шахсият ва муаррифгари табиати муаллиф аст. Аз дидгоҳи масъулиятшиносонаи Ҳоҷӣ Ҳусайни Хатлонӣ (1868-1917), ки дар ҳаққи Абулқосими Фирдавсӣ гуфтааст, навиштани китоб офаридгори қаҳрамонҳо ва созандаи рӯҳи инсонҳост:

Гар намезад сухан
суханвари Тӯс,
Куҷо буди Кайқубоду
Кайковус?

Агар мардум, аъзои ҷомеа дар муқобили эҳсосот ва андешаҳои бегонапарастӣ, хурофотзадагӣ ҳувияти миллӣ пайдо накунад, ба таърихи гузаштаи хеш, эътиқод ва эҳтироми фавқулода нагузорад, маҳз бар давлатдории миллӣ афзалият набахшад, оқибат бозичаи дасти бегонагон хоҳад гашт.

Тоҷикон дар тӯли таърих 13 маротиба (Модҳо, Ҳахоманишиҳо, Портҳо, Кӯшониён, Сосониён, Ҳайтолиён, Тоҳириён, Сафориён, Сомониён, Ғуриён, Куртҳои Ҳирот, Сарбадорҳо, Музаффариён) давлатдорӣ кардаанд. Он дар маҷмӯъ, беш аз 2236 солро дар бар мегирад. Шикасти ин салтанатҳои бузургу хурд бо хатои мардум, аъён ва ашрофи худи миллати мо сурат гирифтааст. Иллати аслии сукути онҳоро ҷаҳолат ташкил медод.

Давлатдории охирони мо низ метавонист ба вартаи нестӣ ва ин дафъа ба садсолаҳои номаълум ба фано равад. Миллати тоҷикро бори дигар ба ғуломӣ кашад. Онро ҳам сабаб қатъан ҷаҳолат мебуд.

Аммо бо талошҳои ҷоннисоронаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат ин давлат барқарор ва пойдор шуд. Акнун даҳсолаи чоруми он оғоз ёфт. Донишу маърифат асоси пойдории давлати навин эълон гардид.

Ҳамин тавр, ҷавҳари Паёми Пешвои миллат дар соҳаи маориф аз тарбияи инсони худогоҳ, соҳибхирад, эҳёкунандаи фарҳанг ва ифтихори миллӣ, мардони пуркору накукор, мубориэу фидокори Ватани мо – Тоҷикистони азиз иборат аст.

Саймумин ЯТИМОВ,
профессор

(Бознашр аз маҷаллаи «Илм ва ҷомеа», №1 (31), соли 2023)

Баррасии нуктаҳои Паём дар шаҳри Роғун

20 январи соли ҷорӣ ҷиҳати баррасию омӯзиши нуктаҳои асосии Паёми Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо иштироки муовини якуми директори Агентии стандартизатсия, метрология, сертификатсия ва нозироти савдои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳмоншо Мирзоён, роҳбарону кормандони ташкилоту муассисаҳо, фаъолону соҳибкорон ва сокинони шаҳри Роғун ҷамъомад баргузор гардид.

Дар вохӯрӣ сараввал раиси шаҳри Роғун Саидзода Сунъатулло баромад намуда ҳадафи ҷамъомадаро шарҳ дод. Сипас, муовини якуми директори Агентии Тоҷикстандарт Мирзоён Р. роҷеъ ба мафҳуму муҳтавои Паёми Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ибрози андеша кард.

Ҳамзамон, бо мақсади иҷрои дастуру супоришҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар маҷлиси Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 декабри соли 2022 баён намуданд, ҳисоботи раиси шаҳри Роғун оид ба ҷамъбасти натиҷаҳои рушди иқтисодию иҷтимоӣ дар соли 2022, баррасӣ гардида, барои ҳалли мушкилоти дар маҳал мавҷуда пеш аз ҳама бо ҷалби соҳибкорон, шахсони ватандӯсту эҳсонкор андешидани тадбирҳои амалӣ таъкид карда шуд.

ОМӮЗИШИ ПАЁМИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ

Чанде пеш, дар Агентии Тоҷикстандарт бо иштироки муовини директори Агентӣ Сафарзода Мансур, сардорони раёсату шуъбаҳо, кормандони дастгоҳи марказӣ ва таърихшинос устоди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Абдуҳамидов Нурмуҳаммад омӯзишӣ Паёми Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон баргузор гардид.

Нахуст муовини директори Агентӣ Сафарзода Мансур баромад кард. Ӯ зимни баромади худ иброз намуд, ки Пешвои миллат чун ҳамасола дар Паёми хеш самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии кишварамонро муфассал таҳлил карда, оид ба таҳлили вазъи иқтисодии кишвар, саҳми соҳибкорон дар бунёди садҳо корхонаҳои саноатӣ ва иҷтимоӣ, рушди соҳаи маориф ва тандурустӣ, зиёд гардидани музди меҳнати амалкунандаи кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, хизматчиёни ҳарбӣ, кормандони муассисаҳои маориф, илм, тандурустӣ, соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ ва стипендияҳо, баланд бардоштани андозаи нафақаи заминавӣ, рушди бонизомии соҳаи маориф, баланд бардоштани мақому манзалати омӯзгор ва фароҳам овардани шароити мусоиду беҳтар барои наврасону ҷавонон, баланд бардоштани сатҳу сифати омодасозии мутахассисони соҳаҳои саноат ва технологияҳои иттилоотиву коммуникатсионӣ, инчунин, иқтисоди рақамӣ, роҳандозии барномаҳои таълими касбу ҳунарҳои муосир, татбиқи ҳадафҳои стратегии мамлакат, баланд бардоштани сатҳи зиндагии мардум ва дигар масъалаҳои муҳим андешаронӣ намуданд.

Сипас, дар идомаи ҳамоиш таърихшинос Абдуҳамидов Нурмуҳаммад суханронӣ намуд. Мавсуф қайд дошт, ки Паёми Пешвои миллат ҳамчун роҳнамои ҳадафҳои созандаи кишвар буда, таҳлили тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷомеаро дар бар мегирад. Баррасии дастовардҳои ин давра, ки дар паёми Пешвои миллат ироа шуданд, шаҳодати он аст, ки тайи ин солҳо Ҷумҳурии Тоҷикистон роҳи душвор, вале созандаро тай намуда, имрӯз ба як кишвари устувор ва узви баробарҳуқуқи ҷомеаи ҷаҳонӣ табдил ёфтааст. Бешубҳа, ин дастоварди таърихии давлат ва мардуми мост. Яке аз хусусиятҳои асосии паёми имсола дар маркази таваҷҷуҳ қарор гирифтани масъалаҳои рушди иҷтимоии ҷомеа мебошад.

Дар охир дигар иштирокдорон низ баромад карда, роҷеъ ба паҳлуҳои мубрами Паём ибрози андеша намуданд.

ХОНИШИ ИДОРАВӢ ВА ТАКМИЛИ ИХТИСОС

Ҷаҳони муосир аз ҳар як мутахассис ҳамқадами замон буданро тақозо мекунад ва ҳар як соҳибтахассусро водор месозад, ки аз навгониҳои соҳаи худ огоҳ бошад ва онро баҳри пешбурди фаъолият ва иҷрои вазифаҳо истифода бурда тавонад ва дониши баланди ҳуқуқӣ ва сиёсӣ дошта бошад. Бо дарназардошти талаботи ҷаҳони имрӯза дар паёми навбатии Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии кишвар оид ба масъалаи таъмини соҳаҳои гуногуни хоҷагии халқи мамлакат бо мутахассисони баландихтисос ва такмили ихтисосу сатҳи забондонии онҳо таваҷҷуҳи махсус зоҳир карда шуда, таъкид гардид, ки дар дохил ва хориҷи кишвар ва созмонҳои байналмилалӣ манфиати Тоҷикистонро кадрҳои баландихтисос бояд ҳимоя намоянд.

Баҳри татбиқи дастуру супоришҳои Пешвои миллат дар Агентии Тоҷикстандарт ва зерсохторҳои он нақша-чорабиниҳо тартиб дода шуда, машғулиятҳои иловагии идоравӣ барои хизматчиёни давлатӣ ба роҳ монда шудааст. Илова ба ин семинарҳои омӯзишӣ баҳри такмили ихтисоси мутахассисон ва баланд бардоштани сатҳи маърифати ҳуқуқии соҳибкорон ташкил карда шуданд, ки дар он моҳияти қонунҳои соҳа, санадҳои меъёрӣ-техникӣ ва регламентҳои техникӣ омӯзонида мешаванд.

Дар асоси нақшаи тасдиқшуда мавзӯҳои гуногун, аз ҷумла, омӯзиши Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, кодекси одоби хизматчии давлатӣ, кодекси одоби шахсони мансабдори мақомоти санҷишӣ, одоби муошират бо шаҳрвандон, фарҳанги либоспӯшӣ, риояи интизоми меҳнат, муоширати байни хизматчиёни давлатӣ, инчунин, омӯзиши талаботҳои қонунҳо, барномаҳо ва стратегияҳои давлатӣ бо ҷалби мутахассисон ба роҳ монда шудааст.

Илова бар ин тибқи нақша бо ҷалби олимон ва коршиносони соҳа дар мавзӯҳои гуногун машғулиятҳои омӯзишӣ бароҳ монда шудааст, ки барои баланд гаштани сатҳи маърифати сиёсӣ, ҳуқуқӣ ва фарҳангии мутахассисон, риояи талаботҳои одоби хизматчии давлатӣ, васеъ гаштани ҷаҳонбинии онҳо, тарбияи ҳисси худшиносӣ ва ватандӯстӣ, эҳсоси масъулияти шаҳрвандӣ, дар маҷмӯъ, баланд бардоштани малакаҳои касбӣ ва такмили ихтисоси онҳо, мусоидат мекунад.

Мавқеи зан – дар меҳвари Паёми Пешвои миллат

Шерзода Ситора,
муовини директори Агентии Тоҷикстандарт

Баъди соҳибистиқлол гардидани кишвари азизамон, нуфузу мақоми зан дар ҷомеаи мо баланд гардид. Махсусан дар партави сиёсати хирадмандонаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон таваҷҷуҳ ба фаъолияти ҷамъиятию соҳавии бонувон зиёд шуд.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳамеша дар паёмҳо, мулоқотҳо ва суханрониҳояшон масъалаи боло бурдани мақоми зан дар ҷомеа ва бо шуғли пурмаҳсул фаро гирифтани онҳоро ба миён мегузоранд, ки мояи сарафрозии мо, занон аст. Мо шукрона ва ифтихор мекунем, ки дар чунин давлати орому осудаи ҳуқуқбунёд зиндагӣ мекунем ва чунин Сарвари мушфиқу ғамхор дорем.

Дар сиёсати иҷтимоии давлату Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба масъалаи баланд бардоштани мақоми занон дар ҳаёти ҷомеа диққати ҷиддӣ дода мешавад. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон маҷмӯи тадбирҳои мушаххасро бо мақсади баланд бардоштани мақоми занон дар ҷомеа, таъмини риояи ҳуқуқҳои конститутсионии онҳо, густариши фаъолияти ҷамъиятию меҳнатӣ, ҳалли масъалаҳои демографӣ, ташаккули тарзи ҳаёти солим, баланд бардоштани сатҳи маърифатнокӣ, пешбарии онҳо ба мансабҳои роҳбарикунанда амалӣ гардонида истодааст. Ҳуқуқҳои занон қисми таркибии ҳуқуқҳои умумии инсон мебошанд. Фароҳам овардани шароит барои иштироки ҳамаҷониба ва баробарии занон дар соҳаҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии ҷомеа самти афзалиятноки сиёсати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳисоб меравад.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар яке аз вохӯриҳои худ бо занони фаъолу эҷодкори мамлакат чунин иброз доштанд: “Давлате, ки нисбат ба модар – сарчашмаи ҳаёт ва бақои насли инсонӣ, бепарво бошад, ояндаи худро аз даст медиҳад”. Вобаста ба ин Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи сиёсати иҷтимоии худ бо мақсади ҳалли бисёр масъалаҳои марбут ба ҳаёти занон як қатор барномаҳои муҳими давлатиро амалӣ намуд, ки барои

баланд бардоштани мақоми зан дар ҷомеа нақши босазо доранд. Ҳамчунин, Пешвои миллат дар Паёмашон таъкид доштанд, ки: «Мо тасмим дорем, ки ҷалби бонувонро ба корҳои давлатӣ ва ҷамъиятӣ минбаъд низ густариш бахшем, зеро онҳо дар ҷомеаи мо қувваи бузург мебошанд ва мо ба неруву ташаббусҳои онҳо ҳамеша эътимод дорем».

Фаъолияти пурсамари занон ба сифати аъзои Ҳукумат, роҳбарони мақомоти назди Президент ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо, муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, соҳибкорони муваффақ ва доктору профессорон аз он шаҳодат медиҳад, ки дар ҳақиқат ҳам ин фармони сарнавиштсоз самараҳои нек ба бор оварда истодааст.

Дастгирии соҳибкории занон, ба касбомӯзӣ ҷалб намудан ва баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии онҳо аз масъалаҳое мебошанд, ки Ҳукумати мамлакат ҳанӯз аз рӯзҳои аввали соҳибистиқлолӣ ба он таваҷҷуҳи хосса зоҳир менамояд. Мақсади ин дастгириҳо, пеш аз ҳама, барои беҳбудии шароити кору зиндагии занон аст.

Дар баробари ин, дар Паём, Пешвои миллат аз модарону бонувони кишвар даъват ба амал оварданд, ки дар риояи қонунҳои миллиамон “Дар бораи танзими анъана ва ҷашну маросими миллӣ” ва “Дар бораи масъулити падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд” боз ҳам фаъол бошанд, фарзандонро ба зиндагии мустақилона омода карда, онҳоро ба роҳи дурусти зиндагӣ ҳидоят намоянд, сарфаю сариштакориро, ки яке аз хислатҳои беҳтарини миллати қадимаи мост, риоя кунанд, дар эҳёи ҳунарҳои мардумӣ ҳамеша пешсаф бошанд, расму ойин, анъанаву суннатҳо ва фарҳанги миллиамонро ҳифз намоянд. Ҳамчунин, сарфаҷӯ бошанд, ба зиёдаравӣ роҳ надиҳанд. Зани тоҷик бо иффату зебоӣ, виқору ор, фурӯтаниву маърифатнокӣ зиндагии аҳли ҷомеаро таровату покизагӣ мебахшад. Ин аст, ки аз оғози таърих то имрӯз мардуми мо ба маърифатнокии зан аҳамияти хосса дода, кӯшидааст, ки занон дар ҷомеа пешоҳанг бошанд. Зеро зан олиҳаест, ки дар садафи ӯ қимттарин марворидҳои башар таҳияву такмил ёфтаанд, то ҷаҳонро равшан гардонад.

ҶОМЕА

МУБОРИЗА БО КОРРУПСИЯ КОРИ ДАСТАҶАМЪИСТ

Баъд аз соҳибистиқлол гаштан Ҷумҳурии Тоҷикистон дар қатори дигар душвориҳои сиёсӣ, иҷтимоӣ, иқтисодию фарҳангӣ ба проблемаҳои коррупсия рӯ ба рӯ гардид. Сабабҳо ва омили асосии густариши коррупсия дар ҷомеаи мо аз як тараф паст будани маърифати ҳуқуқии шаҳрвандон ва сатҳи зиндагии мардум, аз тарафи дигар омода набудани мардум ба иқтисодиёти бозоргонӣ ва дарк накардани қоидаҳои он буд. Албатта, паҳн гаштани коррупсия дар тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷомеа Ҳукумати кишварро ба ташвиш оварда буд, зеро раванди демократикунонии ҷомеа дар рӯ ба рӯи коррупсия дар ҳолати осебпазирӣ қарор дошт. Аз ин рӯ, бо ибтикори Сарвари давлат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон як қаторислоҳотҳои ҳуқуқӣ дар самти танзими сохтори қонунҳо рӯйи кор омад ва барои мубориза бо коррупсия чораҳои зарурӣ андешида шуданд.

Коршиносон ба он назаранд, ки агар садди роҳи онро нагиранд коррупсия ба проблемаи ба амнияти миллӣ таҳдидкунанда мубаддал гашта, дар натиҷа иқтисодиёти ниҳонӣ вусъат ёфта, қисми даромаднокии буҷет аз ҳисоби кам ворид гардидани андозҳо ва самаранокии фишангҳои давлатии идоракунӣ коҳиш меёбад, ки ин ба тезутунд гаштани проблемаҳои иҷтимоӣ, бинобар иҷро нагардидани уҳдадориҳои буҷавӣ, оварда мерасонад. Маблағҳои буҷетӣ самаранок истифода бурда намешаванд, бахусус ҳангоми тақсимоти давлатии қарзҳо ва фармоишҳо, хариди мол ва хизматрасониҳо, ки дар ниҳояти кор проблемаҳои буҷавии кишварро афзун менамояд. Нархҳои фурӯши чакана ва яклухт аз ҳисоби хароҷотҳои иловагии коррупсионӣ, яъне санҷишҳои назоратии беасос гарон мегарданд, ки ин ба бадшавии ҳолати моддии истеъмолкунандагон, иқлими сармоягузорӣ ва пастравии истеҳсолот сабаб шуда, ба болоравии сатҳи камбизоатии қисми зиёди аҳолӣ мусоидат намуда, ба тақсимоти дороиҳо ба манфиати гурӯҳҳои алоҳида оварда мерасонад. Инчунин, дар шуури ҷамъиятӣ тасаввурот дар бораи беҳимоягии шаҳрвандон дар назди ҷинояткорӣ ва мақомоти давлатӣ ташаккул меёбад, ки ин ба косташавии минбаъдаи қонуният ва тартиботи ҳуқуқӣ мегардад.

Бояд тазаккур дод, ки ҳуҷҷатҳо ва дигар санадҳои меъёрии мавриди амал қарордоштаи соҳа, қабл аз ҳама, барои пешгирии ҳолатҳои коррупсионӣ нигаронида шудаанд. Яъне шаҳрвандон бояд ба мазмуну мундариҷа ва муҳтавои ин санадҳо дар ҳама ҳолат бархӯрдор, ҳангоми риоя накардан аз оқибатҳои он воқиф бошанд. Вале, мушоҳидаҳо нишон медиҳанд, ки аксар вақт баъди сар задани ҳодиса ҷинояткорон ба даст меафтанд ё мавриди ҷустуҷӯ ва тафтишу муҳокима қарор гирифта, нисбат ба онҳо ҳукм бароварда мешавад, ки ин амал якчанд ҳолатҳои манфӣ дорад.

Вобаста ба ин моро мебояд, ки барои пешравии иқтисодиёти ҷомеа, таъмини ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд ва аз байн бурдани муомилоти коррупсионӣ ҳаматарафа ва ҳамаҷониба саҳми арзандаи худро гузорем.

Назрулло Шарипов,
муовини сардори Маркази Тоҷикстандарт дар вилояти Хатлон

ЧАНД МАСЛИҲАТ АЗ РАВОНШИНОС

■ Хоби кофӣ

Инсон бояд на кам аз 8 соат дар як шабонарӯз хоб равад. То нисфи шаб китоб хондан, телевизор тамошо кардан ё сари компютер нишастан тавсия дода намешавад. Ин амалҳо бояд дар вақту соати муқаррарӣ анҷом дода шаванд. Беҳтар аст субҳ барвақттар аз хоб бархеста, бо кори дӯстдошта машғул шаванд.

■ Доштани нақшаи кор ҳатмист!

Ҳар рӯзи мо такрорнашаванда аст ва соати беамалу бефоида гузашта, чун исрофи барҳадари вақт дар дафтари аъмоламон сабт хоҳад шуд. Ҳар субҳ бояд барои он рӯз як нақшаи муайяни корӣ тартиб дод ва аз рӯи он амал кард. Бояд дафтари муваффақиятҳо ташкил намуд ва дастовардҳоро он ҷо қайд сохт.

■ Ҳар лаҳза некие анҷом диҳед

Дасти сахо ба нодорон, дастгирии афтодагон, кӯмак ба дигарон, ба модари ҷавон, ором кардани кӯдаки гирён, таъом додан ба саги бесоҳиб ва аз ин қабил корҳои неку шоистаеро анҷом бидиҳед, то он рӯз пеши виҷдон аз худ ризо бошед.

■ Чизҳои манфии зиндагиро канор гузоред

Бо раҳҳои сафеду сиёҳ зебраро ба хотир оред. Инро хуб бидонед, ки вақте инсон аз раҳҳои сиёҳи зиндагӣ убур накард, ҳеҷ гоҳ саодати расидан ба сафедиро эҳсос нахоҳад кард.

● ● ● ● ҲАСАД НАБАРЕД! ● ● ● ●

Рашку ҳасад яке аз ҳиссиётҳои бадтаъсирест дар зиндагӣ. Кӯшиш кунед, то орзуҳои хешро дар амал татбиқ созед, аммо ҳеҷ вақт барои расидан ба ҳадаф дар масири роҳ ба шикасти инсоне роҳ надиҳед!

Агентии Тоҷикстандарт:
корхонаҳои навтаъсис дастгирӣ мешаванд

Чанде пеш дар Агентии Тоҷикстандарт ба хотири кумаки амалӣ ва дастгирии корхонаҳои навтаъсиси шаҳри Душанбе, семинар машварат доир гардид. Дар он муовини директори Агентӣ Шерзода Ситора, сардори Раёсати бамеъёрдарории техникӣ ва стандартонӣ Ашӯрзода Суҳроб, сардорони шуъбаҳо, мутахассисони соҳа ва намояндагони корхонаҳои навтаъсис иштирок намуданд.

Дар кори семинар, нахуст муовини директори Агентӣ Шерзода Ситора баромад намуд. Ӯ иброз дошт, ки Пешвои муаззами миллат дар паёми навбатии худ, дар қатори дигар самтҳо дар самти дастгирии соҳибкорӣ хусусан соҳибкории истеҳсолӣ махсусан таъкид намуданд, ки "Дар доираи сиёсати пешгирифтаи давлату Ҳукумат доир ба дастгирии фаъолияти соҳибкориву сармоягузорӣ дар замони соҳибистиқлолӣ тадбирҳои зарурӣ амалӣ гардида, дар ин самт барои соҳибкорон имтиёзу сабукиҳои зиёд ҷорӣ карда шуданд. Ҳукумати мамлакат вазифадор аст, ки ҷиҳати боз ҳам беҳтар намудани фазои сармоягузориву соҳибкорӣ, махсусан, сармоягузории мустақим, таъмин намудани иҷрои кафолату имтиёзҳо ва чораҳои дастгирии давлатӣ, ҳавасмандгардонӣ ва қадрдонии соҳибкорон, инчунин, рушди инфрасохтори сармоягузориву соҳибкорӣ тадбирҳои иловагиро роҳандозӣ намояд". Ҳамчунин, Пешвои миллат иброз доштанд, ки "роҳбарони вазорату идораҳо ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ вазифадоранд, ки ташаббусҳои созандаи соҳибкорону сармоягузоронро ҳамаҷониба дастгирӣ намоянд ва доир ба ҳалли масъалаҳои вобаста ба фаъолияти онҳо ва бартараф кардани мушкилоту монеаҳои ҷойдошта тадбирҳои бетаъхир андешанд".

- Аз ин рӯ, мо ҷамъ омадем, ки дар доираи муқаррарнамудаи салоҳияти қонунгузорӣ, ки Агентии Тоҷикстандарт вазифадор гаштааст барои фаъолияти минбаъдаи шумо мусоидат намоем,- қайд кард Шерзода Ситора.

Дар идомаи семинар сардори Раёсати бамеъёрдарории техникӣ ва стандартонӣ Ашӯрзода Суҳроб таъкид дошт, ки сиёсати дастгирии рушди соҳибкорӣ, афзун намудани истеҳсоли маҳсулоти босифату бехатар ва воридотивазкунандаи ватанӣ ва бо ҳамин роҳ ташкил кардани ҷойҳои нави кор яке аз самтҳои муҳими тараққиёти минбаъдаи иқтисоди миллиамон мебошад. Аз ин лиҳоз, бо мақсади таъмини рушди минбаъдаи соҳибкорӣ, афзун намудани истеҳсоли маҳсулоти дохилӣ ва фароҳам овардани шароити мусоид барои ҷалби сармоягузорӣ аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мунтазам тадбирҳои амалӣ андешида мешаванд.

Дар охир соҳибкорон вобаста ба масъалаҳои матраҳгардида саволҳо пешниҳод намуданд, ки аз ҷониби мутахассисон ба онҳо ҷавобҳои қаноатбахш дода шуд.

Ҳадафи мо ҳимояи бозори истеъмолист

Тавре маълум аст солимии мардум аз бисёр ҷиҳат ба чораҳои пешакии ҳимояи бозори истеъмолӣ аз воридшавии маҳсулоти пастсифату зарарнок ва ба саломатии мардум хатарнок вобастагии калон дорад ва фурӯшандаро зарур аст, ки хизматрасонии мутобиқ ба талаботи меъёрҳоро риоя намоянд. Масъалаи ҳифзи бозори истеъмолии мамлакат ва ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон дар мадди аввали фаъолияти мо қарор дошта, дар самти пешгирии фурӯши маҳсулоти ғайристандартӣ, аз муомилот гирифтани маҳсулоти муҳлати истеъмолаш гузашта, инчунин, риояи қоидаҳои дурусти савдо пайваста бо соҳибкорон ва истеҳсолкунандагон корҳои назоративу машваратӣ мегузаронем.

Мусаллам аст, ки маишати рӯзгори ҳар як хонадон ба бозору мағоза, дукону дигар нуқтаҳои муомилот вобастагии қавӣ дорад. Аз ин рӯ, дар урфият бозорро оинаи рӯзгор мегӯянд. Меҳмонону мусофироне, ки аз дигар давлатҳо вориди мамлакатҳои дигар мегарданд, сатҳи зиндагии мардуми он маконро аз дараҷаи бозордориаш баҳо медиҳанд. Аз ин рӯ, бозор бояд тартиб, равиш ва низоми муайян дошта бошад. Дар тамоми давраи таърихи инсоният сардорони давлатҳо ба бозору бозордорӣ, тиҷорат, хариду фурӯш ва ин амсол масъалаҳои марбут диққати ҷиддӣ медиҳанд. Аз ҷумла, сарвари давлати тоҷикон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз рӯзи ба сари қудрат омаданашон ин масъаларо мавриди назорати қатъӣ гирифта Фармони махсус «Дар бораи баъзе тадбирҳо ҷиҳати ҳимояи бозори истеъмолии Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва баъдтар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳимояи ҳуқуқи истеъмолкунандагон» баромад, ки ин дар танзими рӯзгори омма ба якдигар вобастагии қавӣ доранд. Як нуктаи Ҷанобӣ Олиро хело бамаврид аст, такрор намоем, ки овардааст: «То бозорҳо ба тартиб надорорем, интизому намунавӣ ва маданияти бозордориро ҷорӣ насозем, назму низоми тиҷоратиро ба роҳ монда наметавонем». Воқеан, шарқиён аз қадимулайём ба тиҷорату бозоргонӣ машғул буданд. Ҳанӯз аз давраҳои қадим сар карда бозорҳо марказҳои асосии шаҳру навоҳӣ маҳсуб меёфтанд. Бозорҳо на танҳо ҷои муомилоту хариду фурӯш, инчунин, марказҳои фарҳангию таблиғотӣ низ буданд ва аз рӯи низоми муайян амал мекарданд.

Танзими бозор ба беҳдошти рӯзгор мусоидат менамояд. Шароиту имконияти ҳое, ки имрӯз Тоҷикистони соҳибистиқлол барои мардумаш маҳайё сохта истодааст, метавонад заминаи пешрафти тамоми тоҷикистониён гардад. Дар ин раванд саммимияти дуҷониба – дастгирии давлату халқ лозим асту халос.

Аз ҳар фарди ҷомеа даъват ба амал оварда мешавад, ки ҳангоми харидории молу маҳсулот ҳуқуқҳои истеъмолии худро донанд ва дар натиҷаи муайян кардани камбудиҳо ба мақомоти дахлдор, аз ҷумла ба Агентии Тоҷикстандарт ва марказҳои зертобеи он муроҷиат намоянд.

Муҳаммадҷон Маҳмудов, мутахассиси пешбари шуъбаи нозироти савдо дар МТМ-и ноҳияи Шаҳритус

ТАТБИҚИ СТАНДАРТҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ - ТАРЗИ ИДОРАКУНИИ ПЕШҚАДАМ

Ҷумҳурии Тоҷикистон тайи солҳои охир зери сиёсати хирадмандонаи Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон чӣ дар сатҳи миллӣ ва чӣ байналмилалӣ аз нигоҳи иқтимою иқтисодӣ эътирофи хосаеро пайдо намудааст. Заҳмату талошҳои пайвастаи Пешвои миллат дар самти баланд бардоштани сатҳи некуаҳволии аҳолӣ, фароҳам овардани шароити мусоид баҳри расидан ба ҳадафҳои Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 зина ба зина амалӣ гардида истодаанд ва имрӯз дар тамоми соҳаҳои иқтисоди миллии мамлакат натиҷаҳои самарбахшро мушоҳида кардан мумкин аст.

Мусаллам аст, ки имрӯз вобаста ба талаботи замон муносибат ба моликият, аз ҷумла, ба воситаҳои асосии истеҳсолот тағйир ёфт ва ҳамасола масъалаҳои иҷтимоӣ то дараҷаи зарурӣ ҳалли худро ёфта истодаанд, истеҳсолот бештар характери ҷамъиятӣ гирифтааст ва ҳар як шаҳрванд метавонад ба соҳибкорӣ машғул шуда сармоя ба даст орад ва ғайраҳо.

Бинобар ин, барои барпо намудани иқтисоди бозорӣ ва амалӣ намудани муносибатҳои бозоргонӣ татбиқи усулҳои нави корбарӣ заруранд. Пас бояд мо ҳам дар баробари донистани истифода будани таҷрибаи пешқадами гузаштаамон аз роҳҳои нави идоракунӣ дар шароити бозор, ки ба талаботи навтарини илму техникаи муосир ҷавобгӯянд, истифода намоем.

Ҳар як хоҷагидор новбаста ба сохти ҷамъиятӣ дар шароити бозор ҳангоми фаъолият, бояд талаботи зеринро ба ҳисоб гирад, яъне чӣ тавр истеҳсол кунад, ки хароҷоти истеҳсолӣ нисбат ба арзиши бозорӣ кам ва мол хушсифат, мувофиқи табъу завқи харидор бошад ва ба рақобат тобовар гардад ё ин ки барои он истеҳсол намояд, ки истеъмолкунанда қобилияти харидорӣ дошта бошад, яъне дар ин ҷо даромади хирдорон ба назар гирифта мешавад. Омӯхтан ва ба ҳисоб гирифтани хоҳишу дархости истеъмолкунанда, қобилияти харидории вай шарти муҳимтарин дар системаи муносибатҳои бозоргонӣ мебошад. Ҳамаи талаботи дигар бояд ба талаботи асосӣ – қонеъ гардондани талаботи истеъмолкунанда мувофиқ карда шуда, ҳалли худро ёбанд.

Дар ҳамаи мамлакатҳое, ки иқтисодиёти бозорӣ тараққӣ кардааст, шиорҳои «Аввал истеъмолотро муайян намуда, баъд роҳҳои қонеъ гардониданин вайро ёфтан лозим», «он чизеро истеҳсол бояд кард, ки фурӯхта метавонӣ, на ин ки он чизеро бояд ба фурӯш барорӣ, ки истеҳсол карда метавонӣ», «харидор ҳамеша ҳақ аст» ва ба монанди инҳо роҳнамои фаъолияти корӣ хоҷагидорон мебошанд. Рӯ ба бозор оварда иқтисодиётро тараққӣ додан, яъне талаботи истеъмолкунандаро қонеъ гардонда тавонистан маънои онро дорад, ки дар шароити иқтисоди бозорӣ на шартҳои истеҳсолкунанда – харидор ба назар гирифта мешаванд. Ин имконият медиҳад, ки истеҳсолкунанда (фурӯшанда) моли бозоргир, ба рақобат тобовар истеҳсол намуда, фоида гирад. Маслан, соҳибкоре, ки ба истеҳсол ва фурӯши масолеҳи сохтмонӣ машғул аст, агар дар бозори ҷаҳонӣ нархи маводи сохтмон баланд шавад, ҳеҷ гоҳ вай дар бораи баланд бардоштани нарх фикр намекунад, чунки намехоҳад бо ин роҳ мизоҷон – харидорони маҳсулоташро аз худ дур кунад. Вай бо роҳи кам кардани хароҷот ҳам дар доираи истеҳсолот ва ҳам дар доираи муомилот арзиши (нархи) индивидуалии молашро нисбат ба арзиши (нархи) бозорӣ хело паст намуда, фоида мегирад, хароҷоти иловагии барои хариди масолеҳи сохтмонӣ карадаашро мепӯшонад.

Чунин омил бори дигар собит месозад, ки дар шароити бозор истеҳсолкунанда дар асоси ба назар гирифтани эҳтиёҷот ва қобилияти харидории истеъмолкунанда муайян мекунад, ки чӣ, кай ва чӣ қадар мол барорад, чӣ тавр истеҳсол намояд, ки фурӯхта тавонад ва аз натиҷаи гирифтааш хароҷоташро пӯшонида фоида гирад. Ин мувафффақият танҳо ва танҳо дар натиҷаи ҷорӣ намудани методҳои пешқадами идоракунӣ дар заминаи татбиқи стандартҳои байналмилалӣ шуда метавонад, ки бо роҳи дурусти истифода бурда тавонистан навтарин комёбиҳои илму техникаи муосир муяссар мегардад.

Ардашер Ашуров, мутахассиси пешбари бахши назорати давлатӣ дар МАС, МТМ шаҳри Турсунзода

Оё медонед?

Дар Олмон барои гирифтани шаҳодатномаи ронандагӣ аз синни 14 солагӣ иҷозат дода мешавад.

x x x

Дар Бирма тамошои футбол, баскетбол ва филмҳо манъ аст.

x x x

Дар Олмон ва Дания барои аз маҳбас фирор кардан, қонун ҷазои дуюмбора пешбинӣ накардааст.

x x x

Дар Кореяи Шимолӣ барои ранг кардани мӯи сар, аз Вазорати корҳои дохилӣ иҷозат мегиранд.

x x x

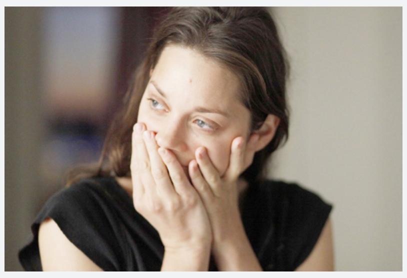

Дар Колумбия гиря кардан дар ҷойҳои ҷамъиятӣ манъ карда шудааст.

x x x

Пӯшидани шими ҷинси кабуд дар Кореяи Шимолӣ манъ аст, зеро он рамзи империализми Амрико мебошад.

x x x

Дар макотибҳои олӣ ва миёнаи Шветсия имтиҳони ниҳоӣ (имтиҳони хатм) вуҷуд надорад.

Тӯйи бадбахттарин!

30 майи соли 1867 яке аз тӯйҳои бадбахттарин дар таърих байни шоҳзодаи Савой Амадео ва Мария Виттория Дал Позо баргузор шуд.

- Ин тӯй ду маротиба ба таъхир афтод.

- Афсаре, ки дар тӯйи арӯсиро сарварӣ мекард, аз гармии зиёд аз хуш рафт.

- Дари қаср барои сайру гашти меҳмонон боз нашуд.

- Фаррошро дар назди ҳавзи қаср пайдо карданд, ки зери хун хобидааст.

- Саркор аз асп афтид ва ба зери яке аз вагонҳо банд монд.

- Дӯсти домод бо таппончаи парадӣ ба сараш тир зад.

- Шахси мансабдоре, ки шартномаи ақди никоҳро тартиб медод, аз сактаи мағзӣ ҷон дод.

- Сардори вокзал афтида, ба зери поезд монд, ки навхонадоронро бояд барои моҳи асал ҳамроҳи мекард.

- Мария ба ин ҳама тоб наоварда, баъд аз маросим худро ба дор овехт.

Таърихи пайдоиши порчаҳои матоъ дар оринҷи пиҷакҳо

Соли 1930 дар Италия модаре бо ду писараш зиндагии камбағалонае доштанд. Писаронаш Ромино 12- сола ва Чорҷио 7 – сола буданд. Ромино, ки писари калонӣ буд, барои пешбурди оила дар як корхонаи тортпазӣ кор мекард. Ӯ танҳо як куртаи ғафс дошт, ки ҳам дар кор ва ҳам дар мактаб ба бар мекард. Рӯзе оринҷҳои куртааш дарид ва ба назди модараш рафт, ки чӣ кор кунад.

Модар бошад барои пинҳон кардани даридагиҳои оринҷи курта порчаҳои матоъро ба он дӯхт.

Ромино ба мактаб рафт ва аз мактаб гирякунон ба хона омад. Модараш аз ӯ пурсид:

- Чаро гиря мекунӣ, Ромино?

Ромино бо гиря гуфт:

- Ҳамсинфонам оринҷҳоямро диданд, маро тамасхур карданд!

Бародари хурдиаш ин гапро шунид ва ба бародараш нигоҳ карда гуфт:

- Бародар ғамгин машав, савганд ба Худо, рӯзе мерасад, ки куртаат дар дунё машҳур мешавад!

Пас аз 20 сол, Чорҷио, бародари хурдӣ, дар 27 - солагӣ тарроҳи муд шуд. Ӯ аввалин тарроҳи муд дар Италия гардид. Бо пешниҳоди куртаи бародараш, ки он ҳамчун муд - як куртаи мардона бо оринҷҳои ямоқ (поргӣ) кардагиро пешниҳод намуд.

Воқеан, ваъдаи ба бародараш дода, амалӣ шуд ва соли 1957 ин пениҳод тамоми тарроҳони ҷаҳонро мафтун кард ва соҳиби мукофотҳои зиёд гардид!

То имрӯз аввалин тарроҳи куртаи мардона Чорҷио Арманӣ, соҳиби бренди байналмилалии «ARMANI» мебошад.

Лабханд

Панҷ дақиқа пеш аз фарорасии Соли Нав марде ба сартарошхона меравад. Вақте сартарош ба рӯйи мард мағзоба мемолад, мард аз бӯйи машрубот дарк мекунад, ки сартарош базӯр ба пояш истодааст ва бо садои ларзон мегӯяд:

— Шумо маст ҳастед. Боз ба ҳамин теғ гулӯямро набуред...

Сартарош мегӯяд:

— Ту натарс...

Фақат ба ман нишон деҳ, ки манаҳат дар куҷо аст, тамом.

= = = = = = = = = = =

Шахсе даъвои худоӣ мекард. Ӯро пеши халифа бурданд.

Халифа ӯро гуфт:

— Порсол ин ҷо яке даъвои пайғамбарӣ мекард, ӯро бикуштанд.

Гуфт:

— Нек карданд, ки ӯро ман нафиристода будам.

Аз «Рисолаи дилкушо»-и Убайди Зоконӣ

= = = = = = = = = = =

Нозири роҳ ронандаро боздошт ва пурсид:

— Шумо шаҳодатномаи ронандагӣ доред?

— Бале.

— Ҳуҷҷати азназаргузаронии техникӣ доред?

— Албатта.

— Суғурта?

— Ҳаст!

— Қуттичаи доруҳо?

— Ҳаст!

— Сӯхторхомӯшкунак?

— Ҳаст!

— Агар ҳамааш дуруст бошад, мусиқиро баланд кунед, ман рақс мекунам, ақаллан пул ҷаспонед!

Нокомтарин одами дунё

Номи ин мард Шао Линг Лӣ аст, ки ӯ наздик ба бист сол барои гирифтани раводид ба Амрико ба дараҷае муроҷиат намуд, ки ҳама кормандони сафорат ӯро шинохта гирифта буданд ва дархосташро доим рад мекарданд.

Ӯ барои муҳоҷират ба Канада 15 дархост пешниҳод кард, аммо ҳамаи дархостҳояш рад карда шуд.

Ӯ барои дохил шудан ба Нерӯи баҳрии Чин ариза дод, аммо рад карда шуд.

Ӯ ва 124 нафари дигар барои дохил шудан ба қушунҳои ҳавоӣ муроҷиат карданд, 122 нафар қабул ва ду нафар рад карда шуд, ки яктоаш ин буд.

Ӯ барои дохил шудан ба полиси Чин муроҷиат кард, 20 нафарро қабул ва як нафарро рад карданд, ки ӯ буд.

Ӯ ноумед нашуд ва мубориза мебурд, барои ҳамин фикр кард, ки маркетинги электронӣ боз намояд ва сайте мисли Амазон созад, аммо сармоя надошт, тиллои занашро фурӯхт қарзи бонкӣ гирифт ва пас аз солҳои зиёд душворӣ сайт ноком шуд ва ҳоло дар зиндон аст.

ТАСАЛЛИЯТ

Роҳбарият ва аҳли кормандони Агентии Тоҷикстандарт ба мудири бахши сертификатсия хизматрасонии Маркази Тоҷикстандарт дар шаҳри Конибодом Каримов Тоҳирҷон, нисбати марги нобаҳангоми

ПАДАРАШ

изҳори тасаллият намуда, ба пайвандони марҳум аз даргоҳи Худованд сабри ҷамил хоҳонанд.

Стандарт

НАШРИЯИ ТАҲЛИЛИЮ ИТТИЛООТИИ «СТАНДАРТ» АЗ МОҲИ ЯНВАРИ СОЛИ 2022-ЮМ НАШР МЕШАВАД.

МУАССИС: АГЕНТИИ ТОҶИКСТАНДАРТ

САРМУҲАРРИР: Мурод Ашӯров

ҲАЙАТИ МУШОВАРА: Т. Абдулваҳобзода, Р. Мирзоён, С. Шерзода, М. Сафарзода, Ғ. Муҳиддинов, И. Саъдуллозода

ҲАЙАТИ ТАҲРИРИЯ: Фирдавси Абдураҳмон муҳаррир
Ойгул Одинаева хабарнигор
Сафаралӣ Сатторов саҳифабанд

Рӯзнома дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти №287/рз-97 аз 12.04.2022 номнавис шуда, бо забонҳои тоҷикӣ ва русӣ дар як моҳ ду маротиба чоп мешавад. Нашри маводи рӯзнома бе иҷозати идора манъ аст.

Дар рӯзнома ба хотири гуногунандешӣ баъзе маводҳо аз интернет истифода мешаванд.

Нишонии идора: 734018, ш. Душанбе, кӯч. Н. Карабоев 42/2, Тел.: 233-68-69, 233-90-47.

МСМС ва НС Суғд. Суроға: ш. Хуҷанд, Маҳаллаи Темурмалик, шаҳраки 7, бинои 7. Телефони боварӣ: 8-34-22-408-73. E-mail: sugdstandard@mail.ru

МСМС ва НС Хатлон. Суроға: ш. Бохтар, кӯчаи Вахдат 23. Телефони боварӣ: 361-71, 361-68, 283-16. E-mail: hatlonstandard@mail.ru

РСМС ва НС ВМКБ. Суроға: ш. Хоруғ. Телефони боварӣ: 93-505-22-11

РСМС ва НС Кӯлоб. Суроға: ш. Кӯлоб. Телефони боварӣ: 904-30-44-44

Рӯзнома дар чопхонаи «Мега - принт» нашр шудааст.

Суроға: ш. Душанбе, кӯчаи Борбад 36.